

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до організації самостійної роботи
та проведення практичних занять
із навчальної дисципліни

«УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК»

*(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 071 – Облік і оподаткування)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2023

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи та проведення практичних занять із навчальної дисципліни «Управлінський облік» (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 – Облік і оподаткування) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. О. Є. Власова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. – 78 с.

Укладач канд. екон. наук, доц. О. Є. Власова

Рецензент

І. А. Краївська, кандидат економічних наук, старший викладач кафедри фінансів, обліку та безпеки бізнесу Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту, протокол №13 від 13.06.2021

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Змістовий модуль 1 Теоретичні основи організації управлінського обліку.....	6
Тема 1 Мета, зміст і організація управлінського обліку.....	6
Тема 2 Місце управлінського обліку в обліково-аналітичній системі підприємства.....	10
Тема 3 Витрати як об'єкт управлінського обліку: сутність та класифікація	13
Тема 4 Моделі поведінки витрат. Визначення функції витрат.....	19
Змістовий модуль 2 Системи обліку і калькулювання витрат діяльності.....	24
Тема 5 Системи обліку та калькулювання за повними та неповними витратами.....	24
Тема 6 Система обліку та калькулювання собівартості продукції за нормальними витратами.....	30
Тема 7 Сучасні системи обліку і калькулювання собівартості.....	32
Змістовий модуль 3 Контроль та оцінка результатів діяльності підприємств в рамках системи управлінського обліку. Бюджетування і контроль витрат.....	35
Тема 8 Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку.....	35
Тема 9 Аналіз релевантності інформації для прийняття управлінських рішень.....	39
Тема 10 Бюджетування і контроль.....	42
Тести для контролю знань.....	45
Термінологічний словник.....	71
Список рекомендованих джерел.....	77

ВСТУП

Докорінні зміни методології управління виробництвом як в цілому, так і в рамках організації, вимагають створення нових і рекомбінації старих інформаційних потоків. В результаті повсякденної діяльності організації виникає значна кількість оперативної інформації, тому все важче обробляти її зростаючі потоки, а отже, оперативно ухвалювати рішення.

Накопиченням, переробкою і аналізом деталізованої інформації про господарську діяльність підприємства покликаний займатися управлінський облік.

Управлінським обліком є процес виявлення, вимірювання, накопичення, аналізу, переробки і передачі інформації про господарську діяльність підприємства, використовувану для планування, управління і контролю.

Його призначення – забезпечити інформацією керівників різних рівнів внутрішньо-фірмового управління, відповідальних за досягнення конкретних виробничих цілей. Інформація, необхідна для ухвалення оперативних управлінських рішень, в першу чергу, відноситься до витрат виробництва і тому повинна поступати в максимально короткий термін. Вона узагальнюється або деталізує відповідно до потреб управління і формується з урахуванням завдань перспективного розвитку організації.

Відповідно до міжнародних стандартів інформація управлінського обліку може бути представлена як в грошовому, так і в натурально-речовому виразі, в ній допустимі приблизні і зразкові оцінки.

Принципи організації управлінського обліку підприємство визначає самостійно залежно від конкретних потреб. Тут воно вільне у виборі методів його ведення. Докладні, детальні звіти в управлінському обліку можуть складатися щомісячно, а по окремих видах діяльності, центрам відповідальності – щонеділі, щодня, а в деяких випадках – негайно.

Система управлінського обліку дозволяє:

- визначити стратегію розвитку бізнесу, сформулювати цілі і виробити шляхи їх досягнення;
- розробити систему збору, консолідації і аналізу інформації як фінансовою, так і нефінансовою, яка швидше сигналізує про проблеми (наприклад, кількість відмов клієнтів швидша, ніж зменшення прибули, сигналізує про зниження якості продукції);
- підвищити ефективність управління грошовими коштами компанії;
- встановити систему взаємин між структурними підрозділами, організувати ефективну багатоступінчасту систему внутрішнього контролю на підприємстві;
- створити систему управління витратами з метою їх оптимізації;
- упровадити систему бюджетування;
- ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення як стратегічні, так і оперативні.

Курс управлінського обліку забезпечує спадкоємність і гармонізацію вивчення облікових дисциплін. Отримані студентами знання дозволять більш глибоко вивчити суміжні профільюючі дисципліни.

Учбовий курс не тільки формує наукове уявлення про управлінську діяльність, але і містить практичні рекомендації з її методологічного забезпечення, організації, аналізу і планування.

Побудову курсу припускає розгляд ключових питань, пов'язаних з розумінням розвитку, ролі, значення управлінського обліку для ухвалення бізнес-рішень.

При здійсненні самостійної роботи та виконання практичних завдань слід користуватися рекомендованими науково-практичними джерелами [1 – 10].

На практичних заняттях у студентів формується системно-ситуаційний і творчий підходи при розгляді пройденого на лекціях матеріалу і підготовленого ними самостійно відповідно до програми курсу.

На практичних заняттях розглядаються ключові питання курсу, обговорюються доповіді студентів на теми, що зацікавили їх. Тому, студентам необхідно приходити на заняття повністю підготовленими, із прочитаним заздалегідь рекомендованим матеріалом та виконаним домашнім завданням. Студенти мають відчувати себе вільно, ставлячи питання в аудиторії.

Задані додому завдання мають охоплювати необхідний мінімум матеріалу, але студентам також рекомендується опрацьовувати додаткові завдання і вправи. Студентам необхідно бути готовими до питання за їх домашнім завданням, коли вони приходять на заняття.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

ТЕМА 1 МЕТА, ЗМІСТ І ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Завдання 1.1

Серед наведених груп користувачів облікової інформації виділити внутрішніх і зовнішніх та назвати інформацію, яка їх може цікавити.

Таблиця 1.1 – Дані для співставлення

Користувачі інформації	Інформація
Відділ технічного контролю	Основні показники фінансово-господарської діяльності підприємства, зосереджені у статистичній звітності
Податкова міліція	Дані про рух запасів
Центральне статистичне управління	Норми праці, кількість явок і неявок на роботу
Кредитний відділ обслуговуючого банку	Суми нарахованих податків і строки їх сплати
Відділ кадрів	Розмір доходу
Табельник цеху	Ціни, тарифи, платоспроможність дебіторів
Робітники підприємства	Загальний фінансовий стан підприємства, що впливає на розмір заробітної плати
Служба маркетингу	Фінансовий результат
Пенсійний фонд	Показники ліквідності та платоспроможності підприємства
Зав. складським господарством	Штатний розпис, розмір посадових окладів
Кредитори	Норми виходу продукції та стандарти її якості
Акціонери	Ціни на продукцію, роботи, послуги, форми оплати за товари

Завдання 1.2

Провести класифікацію перерахованих об'єктів за групами: 1 група – «Виробничі ресурси», 2 група – «Господарські процеси і результати».

Що з перерахованих об'єктів не відносяться до управлінського обліку? Відповідь оформіть у вигляді наступної таблиці, для чого проставте знак «+» або «-».

Таблиця 1.2 – Таблиця для порівняння

№ з/п	Об'єкти обліку	I група	II група	Не є об'єктом у/у
1	2	3	4	5
1	Деталі			
2	Основні виробничі працівники			

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5
3	Дослідження ринку			
4	Право користування землею			
5	Виробництво			
6	Постачання			
7	Готова продукція			
8	Незавершене виробництво			
9	Упаковка продукції			
10	Реклама			
11	Сировина і матеріали			
12	Будова цеху			
13	Ремонт устаткування			
14	Товарний знак			
15	Збут готової продукції			
16	Зберігання запасів ТМЦ			
17	Розробка нового виду продукції			
18	Інфляційні процеси			
19	Вантажний автомобіль			
20	Управлінський персонал			
21	Запчастини			
22	Виробничий підрозділ			
23	Відділ технічного контролю			
24	Нарахування податку на прибуток			
25	Молодший обслуговуючий персонал			
26	Транспортування готової продукції			
27	Допоміжні матеріали			
28	Внутрішнє ціноутворення			
29	Внутрішня звітність підрозділів			

Завдання 1.3

Назвати завдання управлінського обліку, що виконуються в кожній з наведених ситуацій.

Таблиця 1.3 – Таблиця для порівняння

№ з/п	Ситуація	Завдання управлінського обліку
1	2	3
1	Доведення до відома керівництва підрозділів планових показників на наступний місяць	
2	Складання щоденної звітності про рух матеріалів і напівфабрикатів	
3	Аналіз виробничих витрат з метою встановлення залежності між витратами й обсягами діяльності	

Продовження таблиці 1.3

1	2	3
4	Обмін інформацією між планово-економічним відділом і бухгалтерією	
5	Інтерпретація інформації про розміри дебіторської заборгованості у вигляді структурних схем і графіків	
6	Планування потоків внутрішньої звітності підприємства	

Завдання 1.4

Вказати методи управлінського обліку, якими користується бухгалтер в кожному конкретному випадку.

Таблиця 1.4 – Таблиця для аналізу

Ситуація	Метод управлінського обліку
Перерахунок зміни норм у незавершеному виробництві	
Прогнозування розміру виробничих витрат за допомогою математичної функції	
Уточнення розміру незавершеного виробництва за допомогою інвентаризації	
Виявлення впливу факторів на величину відхилень фактичних витрат від нормативів	
Документування відхилень від норм витрачання матеріалів	
Визначення розміру запасу, що забезпечуватиме потреби виробництва в матеріалах	
Інформування керівництва про виконання плану закупок	

Завдання 1.5

Назвати функції управлінського обліку, що були реалізовані в кожній конкретній ситуації.

Таблиця 1.5 – Таблиця для порівняння

Ситуація	Функція управлінського обліку
1	2
1 Доведення до відома керівництва підрозділів планових показників на наступний місяць	
2 Складання щоденної звітності про рух матеріалів і напівфабрикатів	
3 Аналіз виробничих витрат з метою встановлення залежності між витратами та обсягами діяльності	

Продовження таблиці 1.5

1	2
4 Обмін інформацією між планово-економічним відділом та бухгалтерією	
5 Інтерпретація інформації про розміри дебіторської заборгованості у вигляді структурних схем і графіків	
6 Планування потоків внутрішньої звітності підприємства	

Завдання 1.6

До яких понять, зазначених в таблиці, відносяться наступні надходження та видатки:

- проведена оплата за придбаний під час розпродажу магазин;
- надійшла орендна плата за використання цього магазину орендаром;
- під час поведін частини матеріалів, що знаходились на складі підприємства стала непридатною до використання;
- страхове товариство відшкодувало збитки, нанесені повинню;
- нарахована амортизація на основні засоби підприємства;
- оплачені й отримані матеріали від постачальників;
- надійшла оплата за реалізовані вироби та послуги.

Класифікуйте наведені операції в таблиці 1.6.

Таблиця 1.6 – Таблиця для аналізу

Поняття	Операція
1. Відтік коштів:	
1.1. Витрати, безпосередньо пов'язані з виробництвом продукції	
1.2. Комерційні видатки	
1.3. Видатки, що не відносяться до процесу виробництва	
1.4. Оплата активу	
2. Надходження коштів:	
2.1. Виручка від продажів	
2.2. Інші надходження грошових коштів	

Завдання 1.7

Як Ви розумієте зміст словосполучення «корисність інформації»?

В чому, на Вашу думку, полягає значення управлінського обліку?

Як повинно було звучати запитання, для того, щоб на нього була отримана корисна відповідь?

Історія, яка трапилася з Річардом Бренсоном, бухгалтером, та його приятелем, директором «Virgin airlines», які загубилися під час подорожі на повітряній кулі, краще за все ілюструє взаємне непорозуміння. Вони побачили під собою одну ферму і гукнули донизу: «Гей, є там хто-небудь?»

Через деякий час чоловік в піжамах відчинив двері. Подивився вгору і спитав, чим він може допомогти. Бренсон спитав: «Скажіть, будь ласка, де

ми знаходимося?» Чоловік на землі відповів: «Ви на повітряній кулі в 50 футах над моїм будинком». В цей момент вітер відніс повітряну кулю, і Бренсон звернувся до свого приятеля-директора: «От, поталанило, єдина людина на декілька миль навкруги виявилася дипломованим бухгалтером, адже все, що він нам сказав, було на 100 % правильно і на 100 % некорисно».

Проте історія на цьому не завершується. Коли чоловік в піжамі повернувся додому, дружина запитала в нього, з ким він розмовляв. «З двома директорами», - відповів він. «Як ти здогадався, що це були директори?» - спитала вона. «Тому що вони були надуті і не мали жодного уявлення, де вони знаходяться і куди рухаються» [9, с. 9]

ТЕМА 2 МІСЦЕ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІЙ СИСТЕМІ ПІДПРИЄМСТВА

Завдання 2.1

Миколі Іванову, здібному інженеру-електронщику, повідомили про те, що його збираються підвищити на посаду помічника керівника заводу. Микола був обрадуваний і стурбований одночасно. Зокрема, його пізнання в бухгалтерському обліку не були глибокими. Він пройшов курс «фінансового» обліку, але не знав курсу управлінського обліку, який йому порекомендувало керівництво. Іванов планував записатися на курси управлінського обліку якнайскоріше. Тим часом він попросив Марію Смирнову, помічника головного бухгалтера, щоб та визначила основні відмінностей між фінансовим і управлінським обліком, включаючи деякі конкретні приклади.

Як помічник головного бухгалтера, підготуйте письмову відповідь для Іванова та оформіть доповідь у вигляді таблиці та дайте відповідь на питання Який вид обліку важливіший для підприємства: фінансовий або управлінський?

Таблиця 2.1 – Таблиця для порівняння

№ з/п	Характерні ознаки	Види обліку	
		управлінський	фінансовий
1	2	3	4
1	Мета обліку		
2	Сутність інформації обліку		
3	Ступінь регламентації		
4	Масштаби охоплення обліковою		
5	Методологічне підґрунтя		
6	Користувачі інформації		
7	Точність сформованої інформації		
8	Методи ведення обліку		
9	Характеристика даних звітності		

Продовження таблиці 1.5

1	2	3	4
10	Терміни складання звітності		
11	Формування форм вихідної інформації		
12	Ступінь відповідальності		

Завдання 2.2

Поміркуйте та визначте, яку роль відіграє бухгалтер в процесі прийняття рішень, яку інформацією та з яких джерел він може користуватися для здійснення обліково-аналітичного забезпечення такого процесу. Сформулюйте основні функціональні обов'язки бухгалтера-аналітика (фахівця з управлінського обліку).

Завдання 2.3

Назвати основні обов'язки (ведення рахунків, аналіз і планування, підготовка інформації для ситуаційних рішень), які мають наступні працівники (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Таблиця для порівняння

Працівники	Ведення рахунків	Аналіз і планування	Підготовка інформації для прийняття рішень
Бухгалтер з обліку та нарахування заробітної плати (приклад)	66, 65	Аналіз заборгованості по заробітній платі, планування строків видачі заробітної плати	Про зміни форм та методів нарахування заробітної плати
Бухгалтер з обліку розрахунків з дебіторами і кредиторами			
Бухгалтер з обліку витрат			
Старший бухгалтер по зведеному обліку			
Старший бухгалтер з обліку податків			
Головний ревізор (внутрішній)			
Бухгалтер по розрахунках з бюджетом			
Аналітик витрат			
Старший бухгалтер групи планування і контролю			
Головний бухгалтер			

Завдання 2.4

Компанія «Руно» застосовує переплетену систему обліку. Є така інформація про залишки на початок періоду, наведені в реєстрах виробничого обліку (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Вихідні дані

Рахунок	Дебет, грн.	Кредит, грн.
Контрольний рахунок фінансового обліку		24 283
Незавершене виробництво	10 652	
Матеріали	9 318	
Готова продукція	4 313	
Разом	24 283	24 286

Таблиця 2.4 – Дані, пов'язані з операціями звітної періоду

Господарські операції	Суми, грн.
Придбано матеріалів	41 286
Пряма зарплата	20 444
Непряма зарплата	6 135
Зарплата персоналу, який займається збутом	5 157
Зарплата адміністративного персоналу	9 106
Інші адміністративні витрати	7 213
Інші виробничі витрати	8 680
Інші витрати на збут	5 217
Відпущено матеріалів зі складу:	
– у виробництво	36 291
– на збут	2 958
– на адміністративні потреби	1 307
Розподілені виробничі накладні витрати	14 315
Списано адміністративних витрат	17 626
Списано витрат на збут	13 332
Випущено готової продукції	78 280
Списано собівартість реалізованої продукції	72 500
Дохід від продажу	143 650
Списано на фінансові результати собівартість продажу	72 500
Визначено й відображено фінансовий результат	?

Необхідно зробити відповідні записи на рахунках виробничого обліку за нижче наведеною схемою:

Сировина		Витрати на збут		Адмін. витрати	
Сальдо 9 318					
Об.	Об.	Об.	Об.	Об.	Об.
Сальдо					
Готова продукція		Виробничі накладні		Собівартість	
Сальдо 4 313					
Об.	Об.	Об.	Об.	Об.	Об.
Сальдо					
Прибуток і збиток		Контрольний рахунок фінансового обліку			
			Сальдо 24 283		
Об.	Об.	Об.	Об.		
			Сальдо		

ТЕМА 3 ЗАТРАТИ ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ: СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ

Завдання 3.1

Необхідно визначити, до якої групи відносяться наведені нижче витрати.

Назвіть умови при яких одні і ті ж витрати можуть змінювати свою поведінку. Сформулюйте загальне правило аналізу поведінки витрат в управлінському обліку.

Таблиця 3.1 – Таблиця для аналізу витрат

№ з/п	Витрати, умови для визнання	Постійні	Змінні
1	2	3	4
1	Комісійні продавцям		
2	Амортизація виробничого обладнання		
3	Прямі матеріали		

Продовження таблиці 3.1

1	2	3	4
4	Обслуговування устаткування		
5	Заробітна плата директора компанії		
6	Електроенергія для виробничого устаткування		
7	Витрати на опалення виробничих приміщень		
8	Пряма заробітна плата		
9	Непряма заробітна плата		
10	Витрати на транспортування готової продукції на склад		
11	Витрати на опалення складських приміщень		
12	Відрахування на страхування робітників, задіяних на виробництві		

Завдання 3.2

Необхідно визначити, до якої групи відносяться наведені нижче витрати.

Назвіть умови при яких одні і ті ж витрати можуть змінювати свою поведінку. Сформулюйте загальне правило аналізу поведінки витрат в управлінському обліку.

Таблиця 3.2 – Таблиця для аналізу витрат

№ з/п	Витрати	Витрати на продукцію	Витрати періоду
1	2	3	4
1	Заробітна плата комірника складу готової продукції		
2	Відрахування на соціальне страхування робітників відділу маркетингу		
3	Пряма заробітна плата		
4	Амортизація будівлі офісу		
5	Витрати на обслуговування фрезерного устаткування		
6	Амортизація виробничого обладнання		
7	Прямі матеріали		
8	Витрати на зберігання запасів сировини		

Продовження таблиці 3.2

1	2	3	4
9	Заробітна плата робітників відділу збуту		
10	Плата за оренду комп'ютера для технологічного відділу цеха		
11	Витрати на рекламу		
12	Непрямі матеріали		
13	Заробітна плата адміністративного персоналу фірми		

Завдання 3.3

Пані Варапаєва взяла в оренду магазин. Первинний платіж склав 15 000,0 грн. Крім того, за умовами укладення нею орендної угоди річна орендна плата буде дорівнювати 5 000,0 грн. Якщо договір оренди анулюється, первинний платіж в 15 000,0 грн не повертається.

Пані Варапаєва планує продавати в магазині одяг і оцінює операційні показники на майбутні дванадцять місяців таким чином:

Таблиця 3.3 – Таблиця для аналізу витрат

Показник	грн
Виручка від продажу	115 000
ПДВ	15 000
Чистий дохід	100 000
Витрати на реалізовані товари	50 000
Заробітна плата та ін. витрати, пов'язані із зарплатою	12 000
Орендний платіж	5 000
Платежі за опалення, освітлення і страхівку	13 000
Витрати на аудит	2 000
Разом витрати	82 000
Чистий прибуток до сплати податку	18 000

У наведених розрахунках немає оплати праці самої пані Варапаєвой, але вона припускає, що займатиметься цим бізнесом протягом половини свого робочого часу. Однак, вона поки не вирішила, чи слід їй реалізувати свої плани, оскільки з'явилася можливість здавати магазин в суборенду одному приятелю, який готовий платити їй в місяць оренду в 550,0 грн за умови, що вона сама не користуватиметься приміщенням магазину.

Необхідно:

1) пояснити, що таке «реальні витрати» й «можливі витрати» і вказати їх в даному прикладі.

2) на основі наведеної інформації дати рекомендації, яке рішення доцільне прийняти пані Варапаєвій, підтвердивши їх фінансовим обґрунтуванням.

Завдання 3.4

На підставі аналізу запропонованих нижче ситуацій провести класифікацію витрат, виходячи з впливу на управлінські рішення, що ухвалюються.

Ситуації:

1. Фірма хоче замінити машину ГАЗ-3302 (буде продана) на ГАЗ 33021, що забезпечить зниження прямих витрат на 30 %. Обидві машини мають однакову залишкову вартість і термін експлуатації – 6 років;

2. Фірма хоче придбати автомобіль ГАЗ-33021 для збільшення кількості перевезень. Машина ГАЗ-3302 буде використовуватися далі.

Таблиця 3.4 – Таблиця для виконання завдання

Стаття витрат транспортного підприємства	Варіант 1		Варіант 2	
	релевант-ні	нерелевант-ні	релевант-ні	нерелевант-ні
Дохід від реалізації				
Прямі матеріальні витрати				
Прямі витрати на оплату праці				
Змінні виробничі накладні витрати				
Амортизація машини ГАЗ-3302				
Амортизація машини ГАЗ-33021				
Загальновиробничі витрати				
Змінні витрати на збут				
Заробітна плата керівника підприємства				
Балансова вартість машини ГАЗ-3302				
Ринкова вартість машини ГАЗ-33021				
Ринкова вартість ГАЗ-3302				

Завдання 3.5

Таблиця 3.5 – Таблиця для визначення відсутніх показників

Показники	Варіант				
	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	6
Продаж	186,5	131,0	220,0	?	175,0
Початковий запас ГП	22,3	18,0	?	?	36,0
Початковий запас незавершеного виробництва	18,7	8,0	30,5	28,0	36,2
Прямі матеріальні витрати	43,1	32,0	37,5	26,5	40,2
Прямі витрати на оплату праці	?	40,2	34,5	47,3	?
Інші прямі витрати	12,0	7,0	11,0	12,0	8,0
Загальновиробничі витрати	30,0	36,0	?	36,0	39,0

Продовження таблиці 3.5

1	2	3	4	5	6
Кінцевий запас незавершеного виробництва	32,0	19,2	19,0	?	22,0
Собівартість виготовленої продукції	123,8	104,0	134,5	135,8	154,0
Запаси ГП на складі на кінець періоду	31,1	?	22,0	42,0	34,0
Собівартість реалізованої продукції	?	84,0	172,5	147,8	?
Валовий прибуток	?	?	?	46,2	?
Операційні витрати	?	44,5	?	?	?
Операційний прибуток (збиток)	23,5	?	5,0	11,2	7,0

Завдання 3.6

Таблиця 3.5 – Таблиця для визначення відсутніх показників

Показники	Варіант			
	1	2	3	4
Продаж	170 000	130 000	250 000	?
Початковий запас ГП	24 000	16 000	?	?
Початковий запас незавершеного виробництва	20 000	10 000	31000	28 000
Прямі матеріальні витрати	42 000	35 000	38 000	26 000
Прямі витрати на оплату праці	?	42 000	36 000	59 000
Виробничі накладні витрати	34 000	38 000	?	36 000
Кінцевий запас незавершеного виробництва	36 000	18 000	18 000	?
Собівартість виготовленої продукції	114 000	?	130 000	134 000
Запаси ГП на складі на кінець періоду	32 000	?	22 000	42 000
Собівартість реалізованої продукції	?	75 000	168 000	150 000
Валовий прибуток	?	?	?	48 000
Операційні витрати	?	46 000	?	?
Прибуток (збиток)	18 000	?	(12 000)	14 000

Завдання 3.7

Компанія «Олімп» поставляє компанії «Форд моторс» деталі для автомобілів.

Таблиця 3.6 – Вихідні дані

Показники	ТМЦ (млн. дол. США)	
	31.12.20X1	31.12.20X2
Основні матеріали	7	5
Незавершене виробництво	4	3
Готова продукція	10	13

Таблиця 3.7 – Виробничі витрати, понесені протягом 20X2

Показники	млн. дол. США
Використані основні матеріали	30
Прямі витрати на працю	13
Непрямі виробничі витрати:	
Непрямі витрати на працю	5
Комунальні послуги	2
Амортизація – будівля і устаткування	3
Інші	6
Всього	59

Необхідно:

- 1) підготувати звіт про собівартість виробленої і реалізованої продукції;
- 2) розрахувати первинні та додані витрати, понесені в 20X2;
- 3) визначити різницю між значенням термінів «загальні виробничі витрати, понесені в 20X2» і «собівартість виробленої продукції в 20X2».

Завдання 3.8

Аудитор компанії «Служба внутрішніх доходів» намагається відновити деякі частково знищені записи двох платників податків. Для кожного з випадків, представлених в наведеному нижче списку, знайдіть невідомі показники.

Таблиця 3.8 – Вихідні дані

Показники	Випадок 1, тис.грн	Випадок 2, тис.грн
Запаси готової продукції 01.01	5 000	4 000
Використано основних матеріалів	8 000	6 000
Основна праця	13 000	11 000
Виробничі накладні витрати	7 000	?
Закупівля сировини	9 000	7 000
Виручка від продажів	42 000	31 800
Рахунки до отримання 01.01	2 000	1 400
Рахунки до отримання 31.12	6 000	2 100
Собівартість реалізованої продукції	?	22 000
Рахунки до оплати 01.01	3 000	1 700
Рахунки до оплати 31.12	1 800	1 500
Запаси виробленої продукції 31.12	?	5 300
Валовий прибуток	11 300	?
Незавершене виробництво 01.01	0	800
Незавершене виробництво 31.12	0	3 000

Завдання 3.9

Собівартість реалізованої продукції компанії «Мегаполіс» за місяць склала 345 000,0 грн. Незавершене виробництво на кінець періоду становило 90 % обсягу незавершеного виробництва на початок. Виробничі накладні витрати були рівні 50% витрат на основну працю. Інша інформація, що відноситься до товарно-матеріальних запасів і до виробництва компанії «Мегаполіс» за березень:

Таблиця 3.9 – Вихідні дані

Показник	Значення
Початкові запаси ТМЦ на 01 березня	
Сировина	20 000
Незавершене виробництво	40 000
Готова продукція	102 000
Закупівля сировини за березень	
ТМЦ на кінець періоду – 31 березня	
Сировина	26 000
Незавершене виробництво	?
Готова продукція	105 000

Необхідно:

- підготувати калькуляцію собівартості виробленої продукції за березень;
- обчислити первинні витрати, що виникли протягом березня;
- обчислити додані витрати, віднесені на рахунок виробництва протягом березня.

ТЕМА 4 МОДЕЛІ ПОВЕДІНКИ ВИТРАТ. ВИЗНАЧЕННЯ ФУНКЦІЇ ВИТРАТ

Завдання 4.1

Знайдіть правильні відповіді серед виділених слів в наступних пропозиціях:

Базовий принцип динаміки витрат полягає в тому, що в міру зростання рівня ділової активності витрати зазвичай будуть **(а) зростати / знижуватися / залишатися незмінними**. Як правило, у міру зростання рівня активності величина змінних витрат на одиницю продукції буде **(б) рости / знижуватися / залишатися незмінною**; сума постійних витрат на одиницю продукції буде **(в) рости / знижуватися / залишатися незмінною**, а загальна сума витрат на одиницю продукції буде **(г) рости / знижуватися / залишатися незмінною**.

Завдання 4.2

За допомогою схематичного зображення покажіть моделі динаміки витрат на окремому графіку по кожній з перерахованих нижче статей витрат.

У кожному разі вертикальна вісь повинна ставитися до загальних витрат. Точно позначте кожен горизонтальну вісь.

1) витрати на електроенергію: постійний тариф за кожен період, а також вартість за кожен одиницю спожитої електроенергії;

2) робота середнього керівного персоналу;

3) премія за хорошу роботу, яка виплачується в тому випадку, якщо обсяг випуску за період перевищує 10 000 одиниць продукції, Розмір премії, в цілому, становить 20 000 фунтів (В. Британія) плюс 50 фунтів за додаткову одиницю випуску продукції понад 10 000 одиниць;

4) комісійні з продажів, сума яких становить 2 % від торгового обороту;

5) вартість оренди промислової установки за одиницю обладнання, За умовами договору оренди передбачається оплата в розмірі 10 фунтів за кожен машино-годину, відпрацьовану в кожному місяці, за умови, що максимальна щомісячна плата складе 480 фунтів.

Завдання 4.3

На ПП «Колос» витрати на утримання і експлуатацію обладнання (за кожні 1 000 машино-годин роботи обладнання) за серпень склали:

- заробітна плата наладчиків – 10 000 грн;
- мастильні матеріали – 2 000 грн;
- витрати на амортизацію обладнання – 2 500 грн;
- кількість обладнання в цеху – 50 одиниць.

У серпні відпрацьовано 24 днів в одну зміну, тривалість зміни – 8 годин.

Необхідно побудувати графік функції витрат та визначити фактор витрат на утримання обладнання.

Завдання 4.4

По центру відповідальності X відомі дані про об'єм виробництва та загальновиробничі витрати (табл. 4.1).

Таблиця 4.1 – Вихідні дані

Звітний період	Випуск продукції, шт.	Загальновиробничі витрати, тис. грн
1	2	3
Січень	1 900	200
Лютий	2 400	220
Березень	2 200	210
Квітень	2 600	250
Травень	2 300	220
Червень	1 700	160
Липень	2 700	260
Серпень	2 800	270
Вересень	2 600	240

Продовження таблиці 4.1

1	2	3
Жовтень	3 000	280
Листопад	2 900	270
Грудень	2 800	260

Необхідно класифікувати витрати на змінну та постійну частини методом найвищої та найнижчої точки.

Завдання 4.5

В центрі відповідальності N мали місце такі фактичні витрати (табл. 4.2).

Таблиця 4.2 – Вихідні дані

Звітний період	Випуск продукції, од.	Витрати, тис. грн
Січень	980	4 150
Лютий	920	3 810
Березень	1 060	4 020
Квітень	1 290	5 070
Травень	1 570	5 430
Червень	1 780	5 960
Липень	1 820	6 890
Серпень	1 040	4 050
Вересень	1 120	4 420
Жовтень	1 080	4 350
Листопад	1 500	5 400
Грудень	1 600	5 500
В середньому за місяць		

Необхідно:

- здійснити поділ витрат на постійну та змінну частини методом найвищої та найнижчої точки (мінімаксного методу);
- визначити функцію витрат;
- знайти їх прогнозну величину витрат при випуску 2 000 од. продукції.

Завдання 4.6

Відділ оцінки великої компанії експертів хоче розробити метод прогнозування загальних витрат компанії за окремо взятий період. В обліку за двома попередніми періодами (за двома різними рівнями активності) були відображені такі фактичні витрати.

Таблиця 4.3 – Вихідні дані

	Кількість оцінок	Сума загальних витрат (ТС), грн
Період 1	420	82 200
Період 2	515	90 275

Визначте функцію загальних витрат за період з метою подальшого їх прогнозування.

Завдання 4.7

Рівнем діяльності є виручка (нетто). Мінімальне та максимальне значення приведені у таблиці 4.4.

Таблиця 4.4 – Вихідні дані

Показник	Виручка (нетто), грн	Витрати, грн
Найвище значення	150 000	120 000
Найменше значення	80 000	78 000
Різниця	70 000	42 000

Необхідно здійснити поділ витрат на постійну та змінну частини та визначити функцію витрат.

Завдання 4.8

Наведені нижче дані отримані з бухгалтерської звітності компанії. Вони показують загальні витрати та індекс інфляції в період формування витрат. Модель поведінки витрат однакова для обох періодів.

Таблиця 4.5 – Вихідні дані

Обсяг виробництва, од.	Загальні витрати, грн	Індекс інфляції
6 000	10 500	1,05
8 000	13 390	1,03

Визначте розмір змінних витрат на одиницю продукції при індексі інфляції, який дорівнює 1,06.

Завдання 4.9

Наведена нижче таблиця демонструє рівень виробництва, загальні витрати, а також індекс інфляції по кожному з двох попередніх періодів. Моделі поведінки витрат були однаковими в обох періодах, а інфляція враховувалася як в постійних, так і в змінних витратах.

Таблиця 4.6 – Вихідні дані

Обсяг виробництва, од.	Загальні витрати, грн	Індекс інфляції
4 500 одиниць	15 750	1,05
6 000 одиниць	20 085	1,03

Розмір змінних витрат на одиницю продукції при індексі інфляції 1,06 складе:

- а) 2,90 грн;

- б) 3,00 грн;
- в) 3,06 грн;
- г) 3,18 грн.

Завдання 4.10

Обсяг виробництва і загальні виробничі витрати компанії за перші три квартали року наведені в таблиці 4.7.

Таблиця 4.7 – Вихідні дані

Квартал	Обсяг виробництва, тис.грн	Загальні витрати, тис.грн
1	55 000	226 250
2	39 000	182 250
3	84 000	306 000

Цей характер поведінки витрат збережеться в кварталі 4. Прогнозовані загальні виробничі витрати в кварталі 4, при прогнозованому обсязі виробництва 75 000 одиниць, складуть:

- а) 206 250 тис.грн;
- б) 239 732 тис.грн;
- в) 273 214 тис.грн;
- г) 281 250 тис.грн.

Завдання 4.11

В центрі відповідальності N мали місце фактичні витрати, наведені у таблиці 4.8.

Таблиця 4.8 – Вихідні дані

Звітний період	Випуск продукції, од.	Витрати, тис. грн
Січень	980	4 150
Лютий	920	3 810
Березень	1 060	4 020
Квітень	1 290	5 070
Травень	1 570	5 430
Червень	1 780	5 960
Липень	1 820	6 890
Серпень	1 040	4 050
Вересень	1 120	4 420
Жовтень	1 080	4 350
Листопад	1 500	5 400
Грудень	1 600	5 500
В середньому за місяць		

Необхідно здійснити поділ витрат на постійну та змінну частини методом найвищої та найнижчої точки (мінімаксний метод). Визначити функцію витрат та знайти їх прогнозу величину загальних витрат при 2 000 од. об'єму.

Завдання 4.12

Відділ оцінки великої компанії експертів хоче розробити метод прогнозування загальних витрат компанії за окремо взятий період. В обліку за двома попередніми періодами (за двома різними рівнями активності) були відображені такі витрати (таблиця 4.9).

Таблиця 4.9 – Вихідні дані

	Кількість оцінок	Сума загальних витрат (ТС)
Період 1	420	82 200
Період 2	515	90 275

Виразить формулою модель загальних витрат за період.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 СИСТЕМИ ОБЛІКУ І КАЛЬКУЛЮВАННЯ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ

ТЕМА 5 СИСТЕМИ ОБЛІКУ ТА КАЛЬКУЛЮВАННЯ ЗА ПОВНИМИ ТА НЕПОВНИМИ ВИТРАТАМИ

Завдання 5.1

Компанія «Ліана» має три види виробництва: меблеве виробництво; столярне виробництво; виготовлення виробів із заліза. Щомісячно у компанії окрім виробничих затрат є загальновиробничі накладні затрати, які згідно внутрішньої політики підприємства розподіляються на підставі фонду оплати праці виробничих робітників. Накладні затрати підприємства за звітний місяць склали 250 000 грн. На підприємстві ведеться облік робочого часу виробничих робітників, згідно з яким за звітний місяць:

– на меблеве виробництво було витрачено 340 годин роботи майстрів з годинною ставкою в 100,0 грн;

– на столярне виробництво було витрачено 520 годин з годинною ставкою 80,0 грн;

– на виготовлення виробів із заліза було витрачено 300 годин із ставкою 150,0 грн.

Розподілити накладні витрати між усіма видами виробництва на підставі витрат на оплату праці.

Завдання 5.2

Компанія «Айрек» виробляє продукцію А, В, С. Прямі витрати на одиницю продукту складають: А – 700,0 грн, з яких 450,0 грн. – витрати на матеріали; В – 650 грн, з яких 360,0 грн витрат на матеріали; С – 400,0 грн, з яких 200,0 грн – витрати на матеріали.

Обсяг продажів за звітний період склав 1 000 од., 700 од. і 850 од. відповідно. Усі накладні затрати компанії склали 500 000,0 грн.

Розподілити накладні витрати між продуктами А, В і С на підставі витрат відповідної суми прямих матеріальних затрат.

Завдання 5.3

Підприємство «Олімп» займається індивідуальним виробництвом за замовленнями клієнтів. У березні було вироблено 200 шт. виробів за замовленням № 208 і 50 шт. виробів за замовленням № 209. Загальновиробничі витрати розподіляються між замовленнями згідно з сумою основної заробітної плати виробничих працівників.

Таблиця 5.1 – Вихідні дані

Статті витрат	Розмір витрат, грн.		Разом витрат, грн.
	Замовлення № 208	Замовлення № 209	
Сировина і матеріали	3 796,0	460,0	?
Допоміжні матеріали	?	30,0	340,0
Таропакувальні матеріали (70:30)	?	?	500,0
Основна заробітна плата	2 336,0	220,0	?
Додаткова заробітна плата	187,0	15,0	?
Відрахування на соц. заходи (38 %)	?	?	?
Загальновиробничі витрати	?	?	4 000,0

Таблиця 5.2 – Таблиця для роботи

Показники	Бази розподілу накладних витрат							
	Прямі матеріали		Основні матеріали		Пряма заробітна плата		Основна заробітна плата	
	№ 208	№ 209	№ 208	№ 209	№ 208	№ 209	№ 208	№ 209
Розподілені загально виробничі витрати								
Собівартість випуску								
Собівартість одиниці виробу								
Економічний ефект								

Необхідно:

- розподілити загально виробничі витрати між замовленнями виходячи із бази розподілу накладних витрат, що використовується підприємством;
- розрахувати виробничу собівартість замовлень, що виконується підприємством (на весь випуск і на одиницю виробу);

в) проаналізувати ефективність застосування інших баз розподілу та їх вплив на показники виробничої собівартості замовлень. Результати оформити у вигляді таблиці 5.2;

г) зробити відповідні висновки щодо доцільності зміни бази розподілу накладних витрат.

Завдання 5.4

Є такі дані про діяльність основного цеху підприємства у звітному році.

Таблиця 5.3 – Показники діяльності підприємства

Прямі матеріальні витрати	450 000 грн
Прямі витрати на оплату праці	900 000 грн
Витрати часу робітників	120 000 годин
Час роботи устаткування	90 000 машино-годин
Обсяг виробництва	50 000 одиниць
Виробничі накладні витрати	1 350 000 грн

Припустімо, що впродовж листопада було виготовлено 60 000 одиниць продукції, про яку є така інформація (таблиця 5.4):

Таблиця 5.4 – Додаткові показники діяльності підприємства для розподілу накладних витрат

Прямі матеріальні витрати на одиницю продукції	40 грн
Прямі витрати на оплату праці на одиницю продукції	30 грн
Прямі витрати праці на одиницю продукції	12 годин
Час обробки одиниці продукції	15 машино-годин

Використовуючи наведені дані, необхідно розрахувати ставку розподілу виробничих накладних витрат, виходячи з різних баз розподілу, та визначити суму цих витрат на одиницю продукції.

Завдання 5.5

Компанія «Оптіма» виробляє металеві контейнери. У компанії є два виробничі цехи: формувальний і обробний, а також два обслуговуючі підрозділи: склад і адміністрація. Всі ці цехи й підрозділи розташовані в одній будівлі. Наступні витрати були передбачені в бюджеті компанії на наступний фінансовий рік, що закінчується 31 грудня ц.р.

Таблиця 5.5 – Вихідні дані

Найменування витрат	Загальна величина витрат, грн.
1	2
Оренда заводу	486 000
Страховка заводу	40 500
Інші витрати – формувальний цех	12 700
Інші витрати – обробний цех	13 850
Інші витрати – склад	7 375

Продовження таблиці 5.5

1	2
Інші витрати – адміністрація	20 425
Страховка машинного та іншого обладнання	21450
Амортизація машинного та іншого обладнання	58 500
Непряма робоча сила	280 000
Разом	940 800

Витрати невиробничих центрів витрат повинні розподілятися таким чином:

– витрати адміністрації – між всіма підрозділами/цехами на основі загальної кількості працівників;

– витрати складу – 80% на формувальний цех і 20% на обробний цех.

Якщо накладні витрати формувального цеху розподіляють використовуючи машино-години, а обробного цеху, використовуючи робочий час, розрахуйте норми розподілу накладних витрат для кожного з цехів за рік, що закінчився 31 грудня ц.р.

Для проведення розрахунку використовуйте додатково наступну інформацію:

Таблиця 5.6 – Додаткові показники діяльності підприємства для розподілу накладних витрат

Відділ/Цех	Машино /години	Людино /години	Площа, кв.м.	Кіл-ть основних робітників, осіб	Кіл-ть допоміжних працівників, осіб	Вартість машинного та іншого обладнання, грн
Формувальний	12000	34 200	50 000	18	10	300 000
Обробний	2 200	45 600	25 000	26	15	50 000
Склад	–	–	3 000	0	6	25 000
Адміністрація			3 000	0	4	15 000
Разом			81000	44	35	390 000

Завдання 5.6

На основі вихідних даних, які представлені в таблиці, здійснити розподіл накладних витрат обслуговуючих підрозділів між виробничими за допомогою:

- прямого методу;
- методу взаємних послуг;
- методу послідовного розподілу;
- методу одночасного розподілу.

Таблиця 5.8 – Вихідні дані

Підрозділ – споживач послуг	Сума накладних витрат підрозділу, грн	Розподіл послуг обслуговуючих підрозділів		
1 Обслуговуюче О1	200 000	–	10 %	20 %
2 Обслуговуюче О2	240 000	10 %	–	–
3 Обслуговуюче О3	160 000	10 %	–	–
4 Виробниче П1	800 000	30 %	45 %	40 %
5 Виробниче П2	1 000 000	50 %	45 %	40 %
Разом	2 400 000	100 %	100 %	100 %

Завдання 5.7

На основі даних, які представлені в таблиці, здійснити розподіл накладних витрат обслуговуючих підрозділів між виробничими за допомогою:

- а) прямого методу;
- б) методу взаємних послуг;
- в) методу послідовного розподілу;
- г) методу одночасного розподілу.

Таблиця 5.9 – Вихідні дані

Підрозділ – споживач послуг	Сума накладних витрат підрозділу, грн	Розподіл послуг обслуговуючих підрозділів			
		А, %	Б, %	В, %	Г, %
1 Обслуговуючий А	140 000	–	10	20	10
2 Обслуговуючий Б	170 000	10	–	–	10
3 Обслуговуючий В	240 000	10	20	–	–
4 Обслуговуючий Г	210 000	10	–	–	–
5 Виробничий П1	850 000	30	23	20	20
6 Виробничий П2	940 000	20	23	40	30
7 Виробничий П3	1 300 000	20	24	20	30
Разом	3 850 000	100	100	100	100

Завдання 5.8

Виробнича компанія «Storey» застосовує процесний метод калькулювання собівартості з використанням еквівалентних одиниць. Згідно з обліковою політикою для визначення виробничої собівартості застосовується метод середньої зваженої. Однак у керівництва компанії виникають питання щодо доцільності використання методу середньої зваженої та його перевагах перед методом FIFO. Тому бухгалтер-аналітик компанії на підставі даних за червень повинен здійснити розрахунок за обома методами, а результати надати керівництву для підтвердження або оскарження діючої облікової практики.

Таблиця 5.16 – Початкові дані щодо компанії Storey за червень

Показники	
Незавершене виробництво на 01 червня ступінь готовності: – матеріали – 100 %; – конверсійні затрати – 40 %	4 000 од.
Одиниці введені в виробництво	12 000 од.
Одиниці щодо яких обробка завершена, в т.ч.	14 000 од.
Одиниці початі на завершені протягом червня	10 000 од.
Незавершене виробництво на 30 червня, ступінь готовності: – матеріали – 100 %; – конверсійні затрати – 80 %	2 000 од.
Затрати, розподілені на незавершене виробництво на 01 червня, в т.ч.	4 000 у.о.
– матеріали	1 000 у.о.
– конверсійні затрати	3 000 у.о.
Виробничі затрати за червень:	
– матеріали	24 000 у.о.
– конверсійні затрати	49 000 у.о.
Всього виробничих затрат Цеху Б	77 000 у.о.

Необхідно здійснити відповідні розрахунки за обома методами, а також зробіть висновки щодо підтвердження або оскарження діючої облікової практики.

Завдання 5.9

Виробничий цикл підприємства складається з двох етапів: у першому виробляються напівфабрикати, в другому – готова продукція. Матеріальні витрати здійснюються на першому етапі, додані витрати розподіляються рівномірно.

За станом на 1 квітня звітного року в незавершеному виробництві першого етапу знаходиться 8 500 одиниць. У незавершеному виробництві вартість матеріалів складає 9 214,0 тис.грн, доданих витрат – 7 070,0 тис.грн.

У квітні розпочато виробництво 122 600 напівфабрикатів, у зв'язку з чим витрати основних матеріалів склали 142 862,0 тис.грн, зарплата основних виробничих робітників – 39 520,0 тис.грн. Загальновиробничі витрати списуються на основне виробництво за ставкою 160 % від основної зарплати виробничих робітників. За станом на 1 травня звітного року в незавершеному виробництві першого етапу залишилося 6 800 напівфабрикатів. Ступінь їхньої завершеності за доданими витратами складав – 50 %, а по основних витратах – 70 %.

Визначити:

- а) собівартість напівфабрикатів, виготовлених і переданих у другий етап в квітні звітного року;
- б) залишок незавершеного виробництва першого етапу за станом на 1 травня звітного року.

ТЕМА 6 СИСТЕМА ОБЛІКУ ТА КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ЗА НОРМАЛЬНИМИ ВИТРАТАМИ

Завдання 6.1

Поясніть коротко такі поняття: норматив (стандарт) витрат; нормативна собівартість; нормативна ставка; величина зміни норми витрат; відхилення за кількістю та ціною; рівень завантаження підприємства; відхилення, спричинені зміною рівня завантаження.

Завдання 6.2

1. Чим відрізняється нормативний метод обліку витрат від методу «стандарт-кост»?
2. Переваги та недоліки методу «стандарт-кост».
3. Переваги та недоліки нормативного методу обліку витрат.
4. У чому різниця у методах нормування накладних витрат при методі «стандарт-кост» та нормативному обліку?

Завдання 6.3

Компанія використовує систему обліку нормативних витрат. Основний продукт компанії – обігрівальна батарея, яка виготовляється в єдиному цеху.

Нормальна потужність складає 15 000 годин прямої праці, плановані (бюджетні) постійні загальновиробничі витрати (ВНВ) за рік дорівнюють 540 000 у.о. Протягом року компанія виробила та продала 12 200 одиниць готової продукції. Відома наступна інформація про витрати, пов'язані з виробництвом господарські операції та суми фактичних витрат за рік (таблиця 6.1).

Таблиця 6.1 – Вихідні дані

Види витрат	Витрата на од. виробу	Ціна на од. ресурсу, грн
1	2	3
Нормативні змінні витрати на одну одиницю готового виробу:		
Прямі матеріали	3 м ²	12,5 у.о./ м ²
Прямий труд	1,2 люд./год	20 у.о./ люд./год
Змінні ВНВ	1,4 люд./год	20 у.о./ люд./год
Нормативні змінні витрати на одиницю		54,3 у.о.
Фактичні витрати		

Продовження таблиці 6.1

1	2	3
Закуплено та використано у виробництві прямих матеріалів	37 500 м ²	12,4 у.о./ м ²
Витрати прямої праці	15 250 год	25,50 у.о. / люд./год
Фактичні ВНВ, з них		732 000 у.о.
Змінні ВНВ		150 000 у.о.
Постійні ВНВ		582 000 у.о.

Потрібно, застосовуючи наведені дані, розрахувати наступні показники:

- а) нормативні години на фактичний випуск;
- б) нормативний коефіцієнт постійних ВНВ;
- в) відхилення по ціні прямих матеріалів;
- г) відхилення по використанню прямих витрат;
- д) відхилення за ставкою оплати праці;
- е) відхилення по продуктивності прямої праці;
- ж) контрольоване відхилення змінних та постійних ВНВ;
- з) відхилення ВНВ за обсягом.

Завдання 6.4

В бюджеті компанії на наступний місяць передбачено виробництво 2 000 одиниць продукту А, закладена в бюджет сума постійних ВНВ – 40 000 у.о. Нормативний час на виробництво одиниці продукту А – 5 годин. Фактичні постійні ВНВ – 40 900 у.о. Було вироблено 2 200 одиниць продукту А за 10 800 годин праці.

Необхідно визначити загальне відхилення постійних ВНВ та деталізувати їх.

Завдання 6.5

Підприємство має наступні показники (таблиця 6.2).

Таблиця 6.2 – Вихідні дані

Показники	Норматив	Факт
Виробництво	4 000 од	3 850 од
Постійні ВНВ	420 000 у.о.	405 000 у.о.

Необхідно визначити загальне відхилення постійних ВНВ та деталізувати їх.

ТЕМА 7 СУЧАСНІ СИСТЕМИ ОБЛІКУ І КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ

Завдання 7.1

Підприємство «Алекс» для складання управлінської звітності використовує метод змінних (неповних) затрат, а для фінансової звітності – метод повних затрат.

Вихідні дані:

1. Ціна за одиницю продукції, тис. грн..... 11,0
2. Змінні виробничі затрати на одиницю продукції, тис. грн..... 8,0
3. Постійні виробничі затрати за місяць, тис. грн..... 240,0
4. Нормальний рівень виробництва, од. в міс..... 150

Таблиця 7.1 – Дані щодо обсягів виробництва та продажу

Показник	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Всього
Обсяг продажів, од.	140	130	160	150	160	160	900
Обсяг виробництва, од.	150	150	150	150	170	130	900

Скласти звіти з прибутків та збитків за методами повних витрат та директ-костинг. Визначити відмінності між цими методами, виходячи з їх впливу на показник операційного прибутку.

Завдання 7.2

Компанія «Нубілон» реалізує свій продукт по 2,0 за одиницю. Вона використовує метод ФІФО обліку товарно-матеріальних запасів і систему фактичної калькуляції, тобто коефіцієнт розподілу постійних виробничих накладних витрат підраховується шляхом розподілу фактичних постійних виробничих накладних витрат на фактичний об'єм виробництва.

Існує наступна інформація щодо обсягу господарських операцій компанії «Нубілон» за перші два роки її діяльності.

Таблиця 7.2 – Вихідні дані

Показник	Рік 1	Рік 2
Обсяг реалізації, од.	1 000	1 200
Вироблено продукції, од.	1 400	1 000
Понесено витрат:		
Виробничі:		
Змінні	700,0 грн	500,0 грн
Постійні	700,0 грн	700,0 грн
Комерційні:		
Змінні	100,0 грн	120,0 грн
Адміністративні:		
Постійні	400,0 грн	400,0 грн

Необхідно:

а) підготувати звіт про прибутки й збитки за кожний рік, застосовуючи метод повного розподілу витрат;

б) підготувати звіт про прибутки й збитки за кожний рік, застосовуючи директ-костінг;

в) пояснити різницю в операційному прибутку за кожний рік, яка одержана в результаті використання вищенаведених методів.

Завдання 7.3

Компанія «Мавіс» використовує метод повного розподілу витрат, заснований на стандартних витратах.

Таблиця 7.3 – Вихідні дані

Показник	Значення
Змінні виробничі витрати, включаючи витрати на матеріали	3,0 грн за одиницю продукції
Стандартний обсяг виробництва	10 од. за годину
Загальна сума бюджетних і фактичних постійних виробничих накладних витрат	420 000,0 грн
Постійні виробничі накладні витрати були розподілені за ставкою (420 000,0 / 60 000,0 годин базового об'єму)	7,0 грн за годину
Ціна реалізації кожної одиниці	5,0 грн
Змінні комерційні й адміністративні витрати, що відносяться до проданих одиниць товару	1,0 грн на одиницю продукції
Постійні комерційні й адміністративні витрати	120 000,0 грн
Товарно-матеріальні запаси:	
– на початок періоду	30 000 одиниць
– на кінець періоду	40 000 одиниць
Обсяг реалізації за період	540 000 одиниць

Необхідно:

1) підготувати звіт про прибутки й збитки за період, припустивши, що всі недорозподілені й перерозподілені накладні витрати списуються в кінці року при коригуванні собівартості реалізованої продукції;

2) Президент компанії чула про існування директ-костінгу і просить показати, як би виглядав звіт за Роки 2 з використанням директ-костінгу;

3) пояснити різницю в розрахунку прибутку у використанні першого і другого методів.

Завдання 7.4

Підприємство випускає вироби А і Б.

Прямі витрати на виріб А – 250 тис. грн, у т. ч. пряма зарплата 100 тис. грн; на виріб Б - 300 тис. грн і 200 тис. грн – відповідно.

Виробничі накладні витрати – 120 тис. грн, у т. ч. змінні становлять 80 тис. грн. З усіх витрат половина залишилася у вигляді НЗП. Виготовлено 20 одиниць виробу А і 15 одиниць виробу Б. Виручка від реалізації 570 тис. грн.

Оцінити собівартість, прибуток і запаси при обліку повних витрат і при методі «директ-костинг».

Завдання 7.5

Прийняти рішення про асортимент випуску продукції, розрахувавши повну собівартість і змінну собівартість. Всі накладні витрати є постійними.

Таблиця 7.4 – Вихідні дані

Вироби	Обсяг вир-ва, од.	Прямі витрати, грн		Накладні витрати, грн		Виручка, грн		Прибуток, грн	
		на од.	весь випуск	на од.	весь випуск	на од.	весь випуск	на од.	весь випуск
А	100	12				26			
Б	120	9				16,5			
С	90	21				57			
Разом:	Х	Х		Х	4000	Х			

Завдання 7.6

Фірма виробляє однорідну продукцію, і собівартість одиниці становить 7,0 грн.

Таблиця 7.5 – Структура собівартості одиниці продукції

Показник	грн
Основні матеріали	2,60
Заробітна плата основних робітників виробництва	3,0
Змінні накладні витрати	0,40
Постійні накладні витрати	1,0
Разом	7,0

Постійні накладні витрати розраховані за даними про кошторисному випуску 150 000 одиниць продукції і кошторисних постійних виробничих накладних витратах 150 000 грн. за кожний квартал. Кошторисні реалізовані та адміністративні накладні витрати становлять 100 000 грн. (Всі витрати постійні). Ціна реалізації продукції дорівнює 10 грн за одиницю.

Таблиця 7.6 – Дані про обсяги діяльності підприємства

Показники	Обсяг виробництва і реалізації за кожен квартал протягом року			
	1	2	3	4
1	2	3	4	5
Товарні запаси на початок кварталу, од.	0	?	?	?
Виробництво, од.	150 000	170 000	140 000	150 000

Продовження таблиці 7.6

1	2	3	4	5
Реалізація, од.	150 000	140 000	160 000	160 000
Товарні запаси на кінець кварталу, од.	?	?	?	?

Необхідно:

- а) визначити товарні запаси на початок і кінець кожного кварталу;
- б) представити звіт про прибуток, використовуючи методи калькулювання собівартості з повним розподілом витрат і змінних витрат;
- в) прокоментуйте результати поквартально і за рік в цілому.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3
КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В
РАМКАХ СИСТЕМИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ.
БЮДЖЕТУВАННЯ І КОНТРОЛЬ ВИТРАТ

ТЕМА 8 АНАЛІЗ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ВИТРАТ,
ОБСЯГУ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРИБУТКУ

Завдання 8.1

Підприємство реалізує в листопаді 290 од. продукції, в грудні – 450 од. продукції. Підприємство виробляє один вид продукції, яку реалізує за ціною 320 грн.

Витрати підприємства:

- змінні витрати на одиницю продукції 200 грн;
- загальні постійні витрати 30 000 грн;

Точка беззбитковості дорівнює 80 000 грн у грошовому вираженні.

Коефіцієнт маржинального доходу дорівнює 0,375.

Необхідно:

- а) розрахувати запас міцності у листопаді;
- б) визначити операційний прибуток;
- в) розрахувати коефіцієнт запасу міцності;
- г) визначити фактор операційного важеля.

Завдання 8.2

Кафе реалізує два види комплексних страв.

Таблиця 8.1 – Кошторис на наступний рік

Показники	Страва 1	Страва 2
Ціна реалізації, грн	2,5	3,5
Змінні витрати, грн	1,5	2,0
Маржинальний дохід, грн	1,0	1,5
Обсяг реалізації, од.	120 000	60 000

Постійні витрати кафе заплановані на рівні 160 000 грн.

Необхідно:

- а) обчислити запланований операційний прибуток;
- б) розрахувати точку беззбитковості для кожної страви;
- в) визначити запас міцності кафе.

Завдання 8.3

Фірма проводить один вид продукції. Постійні витрати фірми в звітному періоді – 25 000 грн, а змінні – 18,0 грн на одиницю продукції. Виробнича потужність складає 2500 шт. в місяць. Ціна реалізації 1 штуки – 32,0 грн.

На основі аналізу точки беззбитковості визначити:

- а) загальну суму витрат на виробництво, виручку від реалізації всього обсягу виробництва, величину прибутку, величину обсягу продажів, при якій зберігається прибутковість;
- б) якщо фірма отримає замовлення тільки на 1 500 шт., то яка повинна бути мінімальна величина постійних витрат для досягнення точки беззбитковості ?

Завдання 8.4

Фірма випускає три види продукції – А, В, С.

Таблиця 8.2 – Вихідні дані

Показники	А	В	С
Ціна, грн	3,0	2,45	4,0
Середні змінні витрати, грн./шт.	1,2	1,67	2,6

Фірма розглядає питання про виділення коштів на рекламу і просування виробів з урахуванням, що у теперішній момент часу обсяги продажу наступні: А – 460 000 од.; В – 1 000 000 од.; С – 380 000 од.

На рекламу виробу А планується витратити 60 000 грн. Тоді буде продано вироб А: або 590 000 шт. за ціною 2,75 грн; або 650 000 шт. за ціною 2,55 грн.

Постійні витрати фірми складають 1 710 тис. грн в рік.

Визначити точку беззбитковості. Чи варто витрачати кошти на рекламу? Скільки штук виробів А треба продати за ціною 2,75 грн, щоб виправдати витрати на рекламу?

Завдання 8.5

У 20XX року компанія «Воска» отримала чистий прибуток після сплати податку у розмірі 8 000 у. о. Постійні витрати компанії дорівнюють 80 000 у.о., а значення рівня змінних витрат склало 75 % від постійних. Ставка податку на прибуток в 20XX дорівнювала 60 %.

Потрібно:

- а) визначити прибуток до сплати податків в 20XX;
- б) визначити маржинальний дохід в 20XX;
- в) визначити обсяг продажів в у.о. в 20XX;

г) визначити обсяг продажів в у.о. в точці беззбитковості.

Завдання 8.6

Компанія «Walk Rite Shoe» управляє мережею взуттєвих магазинів, які були взятих в оренду. Магазины торгують 10 видами недорогих чоловічих туфель, які мають однакове значення вартості придбання і відпускної ціни для кожного виду туфель. Компанія намагається визначити доцільність відкриття нового магазину, який мав би наступне співвідношення доходів і витрат.

Таблиця 8.3 – Вихідні дані

Показники	З розрахунку на одну пару (у.о.)
Змінні дані:	
Відпускна ціна	30,00
Собівартість туфель	19,50
Комісійні по продажах	1,50
Загальні змінні витрати	21,00
Річні постійні витрати:	
Оренда	60 000,0
Заробітна плата	200 000,0
Витрати на рекламу	80 000,0
Інші постійні витрати	20 000,0
Загалом річні постійні витрати	360 000,0

Потрібно (розгляньте кожен випадок окремо від іншого):

1. Визначить обсяг продажів в у. о. та одиницях продукції в точці беззбиткової (мертвій точці), виходячи з наведених річних даних.

2. Якщо магазин продасть 35 000 пар туфель, яке буде значення чистого прибутку (збитків)?

3. Якби додатково до продавців, менеджер магазину отримував 0,3 у. о. комісійних за кожен продану пару, який був би обсяг продажів в у. о. і одиницях продукції в точці беззбиткової (мертвій точці).

4. Зверніться до первинних даних. Якби комісійні винагороди по продажах були замінені підвищенням фіксованої заробітної плати у розмірі 81 000 у. о., як було б значення річного обсягу продажів в у. о. і одиницях продукції в точці беззбиткової (мертвій точці).

5. Зверніться до первинних даних. Якби менеджер магазину отримував 0,3 у. о. комісійних за кожен пару, продану понад значення обсягу продажів в точці беззбитковості (мертвій точці), як було б значення чистого прибутку, отриманого магазином від продажу 50 000 пар взуття.

Завдання 8.7

Компанія «Esposito» випускає 3 товари: сумки типу Н, J і К. Президент компанії планує продати протягом наступного періоду 200 000 одиниць товару, включаючи 80 000 одиниць товару Н, 100 000 одиниць товару J і

20 000 одиниць товару К. Товари мають значення маржинального доходу на одиницю продукції 2,0 у. о., 3 у. о. і 6 у. о. відповідно. Постійні витрати компанії протягом даного періоду складають 406 000 у.о.

Потрібно:

1. Визначити плановане значення чистого прибутку. Знайдіть обсяг продажів в одиницях в точці беззбиткової (мертвій точці), припускаючи, що реалізаційна корзина залишається незмінною.

2. Припустимо, що було продано Н 80 000 одиниць товару; J – 80 000 одиниць товару; К – 40 000 одиниць товару. Визначте значення чистого прибутку. Визначте нове значення точки беззбиткової, якщо дане співвідношення кількості одиниць проданих товарів залишиться незмінним протягом наступного періоду.

Завдання 8.8

Розглянете звіт про прибутки і збитки компанії «Холл». Комісійні обчислюються на основі обсягів продажів в у. о., решта всіх змінних витрат – на основі кількості проданих одиниць продукції.

Завод здатний проводити 150 000 одиниць продукції в рік. Результати за 20X1 виявилися плачевними. Вище керівництво компанії розглядає можливі шляхи забезпечення прибутковості виробництва в 20X2.

Таблиця 8.4 – Вихідні дані

Показники	у.о.
Обсяг продажів (90 000 од. х 4,0 у. о.)	360 000
Собівартість реалізованої продукції:	
Основні матеріали	90 000
Основна праця	90 000
Виробничі накладні витрати:	
– змінні	18 000
– постійні	278 000
Валовий прибуток	82 000
Витрати на збут	
Змінні:	
– комісійні	18 000
– транспортні	3 600
Постійні:	
– реклама	61 600
Адміністративні витрати:	
– змінні	4 500
– постійні	86 500
Чистий збиток	(4 500)

Потрібно (розгляньте кожну ситуацію незалежно від іншої):

1. Переробіть звіт про прибутки і збитки, використовуючи маржинальний підхід. Він повинен включати 3 основних частини: продажі, змінні витрати і

постійні витрати. Поряд в окремій колонці вкажіть витрати з розрахунку на одиницю. Залиште місце для введення даних в п. 2.

2. Менеджер зі збуту розривається між двома альтернативами:

– він досліджував ринок і прийшов до висновку, що зниження ціни на 15% дозволить заводу вийти на повну потужність;

– у свою чергу якщо підняти ціну на 25 %, збільшити витрати на рекламу на 15 000 у.о. і підняти комісійні по продажах до 10 %, то, як вважає менеджер, обсяг виробництва (у натуральному виразі) зросте на 50 %.

3. Підготуйте планований звіт про прибутки, використовуючи маржинальний підхід. Розмістіть дані в дві колонки. Який буде чистий прибуток (збиток) в кожній з двох альтернатив? Зробіть допущення про те, що постійні витрати (за винятком витрат на рекламу) залишаються незмінними.

4. Президент не хоче грати з ціною. На скільки можна збільшити витрати на рекламу, щоб обсяг виробництва і продажів зріс до 130 000 од., а прибуток дорівнював 5 % від обсягу продажів?

5. Фірма, що торгує товарами поштою, готова купувати 60 000 одиниць продукції за умови, «якщо ціна буде відповідною». Припустимо, що це замовлення не вплине на існуючий обсяг продажів в 90 000 од. за ціною 4 у.о. Компанія «Холл» не платитиме комісійні на цих 60 000 одиниць. Компанія «Холл» буде забирати товар безпосередньо із заводу. Проте компанія Холл повинна буде відшкодувати фірмі, що торгує товарами поштою, 24 000 у.о. із загальної суми операції як оплата за рекламу і просування товару. Крім того, спеціальна упаковка збільшить витрати на виробництво цих 60 000 одиниць на 0,10 у.о. за одиницю. Яку ціну для даної фірми повинна призначити компанія «Холл», щоб досягти загальної беззбиткової в 20X2?

6. Президент вважає, що нова упаковка може збільшити обсяг продажів компанії «Холл». Існуючі витрати на упаковку повністю є змінними і включають витрати основних матеріалів 0,05 у.о. і витрати прямої праці 0,04 у.о.; витрати на нову упаковку складуть 0,30 у.о. і 0,13 у.о. відповідно. Припускаючи, що всі інші витрати залишаться без зміни, скільки одиниць продукції необхідно провести для того, щоб отримати чистий прибуток у розмірі 20 000 у.о.?

ТЕМА 9 АНАЛІЗ РЕЛЕВАНТНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Завдання 9.1

Що є більш вигідним для фірми – виготовити інструмент самостійно або купувати у постачальника, якщо річна потреба в інструменті – 12 000 од.; ціна закупівлі – 200 грн за штуку; норма витрачання на матеріали – 100 грн; зарплата з нарахуваннями 50 грн на од.; накладні витрати 180 % від зарплати?

З урахуванням, що для виготовлення інструменту потрібно буде придбати верстат за 600 000 грн з річною амортизацією 10 %.

Завдання 9.2

Фірмі пропонують оптове постачання матеріалу, достатнє для її роботи протягом року, за 2 400 000 грн. Зараз фірма виробляє та продає в рік 3 000 одиниць виробів, витрачаючи 6 000 000 грн заробітної плати і 1 200 000 грн постійних витрат. Річна виручка складає 12 000 000 грн.

Зробіть висновок щодо того чи повинна погодитися фірма на придбання саме цієї партії матеріалів чи ні?

Завдання 9.3

Фірма виробляє фотоапарати.

Таблиця 9.1 – Результати діяльності за рік

Показники	Сума, грн
Виручка	120 000
Основні матеріали	40 000
Оплата прямої праці	24 000
Накладні витрати	36 000

Наступного року заплановано знизити відпускну ціну фотоапарата на 10 %, що, як передбачається, збільшить обсяг продажів на 50 %. При цьому:

– ціна на матеріали, яка складає половину вартості витрат, збільшиться на 10 %;

– погодинна тарифна ставка виросте на 5 %;

– із 36 000 грн накладних витрат 20 000 грн – постійні витрати, 10 000 грн – підконтрольні витрати, причому планується провести кампанію зі зниження витрат, результатом якою буде економія у розмірі 2 000 грн;

– 6000 грн, що залишилися – це витрати, що змінюються разом з обсягом виробництва.

Розрахувати прибуток наступного року, точку беззбитковості і маржу безпеки для обох років.

Зробити висновок щодо доцільності проведення описаних змін у виробничому процесі.

Завдання 9.4

Виготовляється 2 продукти А і Б.

Таблиця 9.2 – Вихідні дані

Показники	А	Б
Ціна, грн/од.	0,3	0,4
Середні змінні витрати	0,12	0,32

За одну годину роботи можна виготовити одиницю продукту А або три одиниці продукту Б. Виробнича потужність фірми 10 тис. годин.

Зробіть висновок якому продукту віддати перевагу ?

Завдання 9.5

Керівництво фірми визначає можливість прийняття додаткового замовлення на випуск 400 одиниць продукції А в місяць. При ухваленні позитивного рішення по додатковому замовленню необхідно буде зменшити випуск продукції, оскільки є обмеження по потужності устаткування.

Таблиця 9.3 – Дані про продукти А і В

	А	Б
Ціна, грн/од.	10	7
Граничні витрати, грн/од.	0,12	0,32
Машино-ємність, хв/од.	3	8

На скільки одиниць необхідно скоротити випуск продукції, щоб можна було прийняти додаткове замовлення на продукцію А ?

Чи буде додаткове замовлення вигідний для фірми ?

Яка нижня межа ціни продукції А в цих умовах ?

Завдання 9.6

Фірма проводить металеві радіатори. Виробнича потужність складає 300 000 радіаторів в рік із змінними витратами в сумі 750 000 грн і постійними витратами 450 000 грн.

Постійні витрати не змінюються при рівні виробництва від 200 000 до 300 000 радіаторів. На основі прогнозів 240 000 радіаторів буде продано за ціною 500 грн. На додаток був отриманий одноразовий спеціальне замовлення на виробництво 60 000 радіаторів і продаж їх за ціною на 40 % менше звичайної ціни.

На яку величину збільшиться або зменшиться прибуток фірми в результаті ухвалення цього спеціального замовлення ?

Завдання 9.7

Виробнича потужність фірми складає 30 000 одиниць готового продукту в рік.

Таблиця 9.4 – Підсумкові результати фірми за рік

Об'єм продажів	18000 од.
Змінні виробничі і інші витрати	990 000 грн
Постійні витрати	495 000 грн
Ціна однієї одиниці	100 грн

Оптовий покупець пропонує купити наступного року оптом 15 000 одиниць за ціною 90 грн.

Витрати фірми наступного року будуть без зміни.

Якщо фірма прийме пропозицію і відмовить деяким постійним покупцям зважаючи на брак виробничих потужностей, то який прибуток вона отримає наступного року?

ТЕМА 10 БЮДЖЕТУВАННЯ І КОНТРОЛЬ

Завдання 10.1

ПП «Амега» виготовляє 3 товари. В кінці року бюджетний відділ зібрав наступну інформацію для розробки бюджету на наступний рік. Прогнозовані витрати по заробітній платі представлені в табл. 10.1.

Таблиця 10.1 – Прогнозовані витрати по заробітній платі ПП «Амега»

Товари	Витрати робочого часу на одиницю, години	Ставка в грн
Товар 1	1,5	4
Товар 2	2	2
Товар 3	4	8

По відношенню до матеріалів прогнозовані дані склалися наступним чином (таблиця 10.2).

Таблиця 10.2 – Прогнозовані витрати по матеріалам ПП «Амега»

Матеріал	Ціна придбання, грн.	Залишок на початок року, кг	Залишок на кінець року, кг
А	25	80 000	72 000
Б	40	64 000	55 000
В	55	40 000	20 000

Очікуваний обсяг продажів «Товару 1» склав 30 000 одиниць по 450 грн за од., «Товару 2» – 50 000 одиниць по 1 010 грн за од., «Товару 3» – 80 000 одиниць по 1 000 грн. за од.

Залишки готової продукції на початок бюджетного року: «Товар 1» – 5 000 одиниць, «Товар 2» – 15 000 одиниць, «Товар 3 – 20 000». Очікуваний залишок готової продукції на кінець бюджетного року склався наступним чином: «Товар 1» – 50 000 одиниць, «Товар 2 » – 40 000 одиниць, «Товар 3» – 80 000 одиниць.

Для виробництва одиниці продукції використовується наступна кількість матеріалів (таблиця 10.3).

Таблиця 10.3 – Витрати матеріалів

Матеріал	Одиниця виміру	Товар 1	Товар 2	Товар 3
А	кг	2	3	5
Б	кг	1	4	8
В	кг	2	10	5

Накладні витрати розподіляються на підставі ставки ВНВ на одну годину прямої праці, яка дорівнює 4 грн.

Необхідно розрахувати:

- 1) бюджет продажів у натуральному і вартісному вираженнях;

- 2) бюджет виробництва в натуральному і вартісному вираженнях;
- 3) бюджет закупівель матеріалів в натуральному та вартісному вираженнях;
- 4) трудовий бюджет;
- 5) бюджет кінцевих запасів готової продукції.

Завдання 10.2

Є наступні дані за квітень бюджетного року підприємства «ЛІМА» (таблиця 10.4).

Таблиця 10.4 – Вихідні дані

Показник	Норма витрат на одиницю	Значення різного обсягу		
Кількість бюджетних одиниць	–	18 000	20 000	22 000
Чистий дохід	30 грн.			
Змінні витрати:				
– матеріали		360 000		
– паливо	2 грн.			
– заробітна плата з нарахуваннями			760 000	
– змінні ВНВ	Ставка ВНВ = 0,5 на 1 грн з/п			
Постійні ВНВ (амортизація)	–		60 000	
Заробітна плата адміністративного персоналу	–			40 000

Необхідно: заповнити пропущені клітини.

Завдання 10.3

Компанія «Карвеллі» – виробник взуття. Вона використовує метод повних витрат. Бюджет за 20XX рік має наступний вигляд: змінні накладні витрати – 9 грн на годину основної праці, постійні накладні витрати – 12 000 000 грн, базовий обсяг часу праці на бюджетний випуск склав 4 000 000 годин.

Необхідно:

1. Уявіть, що 3 500 000 стандартних людино-годин було заплановано використати на виробництво продукції, фактично виробленої в 20XX році. Однак було використано 3 800 000 годин. Фактичні накладні витрати: змінні – 36 100 000 грн., постійні – 12 200 000 грн. Необхідно розрахувати:

- а) відхилення змінних накладних витрат – цінове і по продуктивності;
- б) відхилення постійних накладних витрат – від гнучкого бюджету та обсягу виробництва.

2. Підготувати графік постійних виробничих накладних витрат, який показує лінію бюджету і лінію розподілених виробничих накладних витрат. На графіку вкажіть відхилення обсягу виробництва.

3. Яка сума недорозподілених змінних накладних витрат? Постійних накладних? Чому відхилення від гнучкого бюджету та недорозподілені накладні витрати рівні у випадку з змінними накладними і рідко рівні у випадку з постійними накладними витратами?

4. Припустімо, що базовий обсяг склав 3 000 000 замість 4 000 000 годин. На які відхилення в пункті 1 це вплине? Які будуть нові результати?

ТЕСТИ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Які з наведених нижче категорій є системами обліку:

- а) переплетена;
- б) автономна;
- в) аналітична;
- г) загальна;
- д) інтегрована;
- е) періодична

Відповідь:

а, б, г;	б, д;	д, е;	а, г, д;	в, г.
----------	-------	-------	----------	-------

2. Які з перелічених процедур не здійснюються в управлінському обліку:

- а) надання оперативної інформації управлінській ланці всередині підприємства;
- б) визначення результатів діяльності за центрами відповідальності;
- в) складання фінансової та податкової звітності;
- г) калькулювання собівартості продукції

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

3. Які з наведених нижче ознак характеризують інтегровану систему обліку:

- а) безперервний облік запасів;
- б) облік витрат у розрізі елементів;
- в) рахунки фінансового та управлінського обліку кореспондують в межах єдиної системи;
- г) застосування дзеркальних рахунків-екранів?

Відповідь:

а, б;	а;	а, в;	б, г;	а, г
-------	----	-------	-------	------

4. Які з наведених нижче ознак покладені в основу загальної системи обліку:

- а) періодичний облік запасів;
- б) складання нормативних та планових калькуляцій за кожним видом продукції;
- в) облік витрат здійснюється за елементами;
- г) рахунки фінансового обліку ведуться окремо від рахунків управлінського обліку

Відповідь:

а, б;	а, в;	а, в, г;	б, г
-------	-------	----------	------

5. Для якого етапу розвитку управлінського обліку характерне існування обліку за центрами відповідальності:

- а) аналітичного;
- б) маржинального;
- в) стратегічного;
- г) сучасного.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

6. Основною метою управлінського обліку є:

- а) здійснення обліку витрат у розрізі економічних елементів;
- б) визначення фінансового результату підприємства з метою оподаткування;
- в) складання фінансової та статистичної звітності;
- г) надання інформації для прийняття короткотермінових рішень.

Відповідь:

а, б, в, г	г, в	а, г	б, г
------------	------	------	------

7. Яка з перелічених функцій не є функцією управлінського обліку:

- а) прогностична;
- б) стимулююча;
- в) комунікаційна;
- г) аналітична.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

8. Визначити, який підхід до побудови Плану рахунків фінансового та управлінського обліку покладено в основу національного Плану рахунків:

- а) автономний;
- б) вмонтування рахунків виробничої бухгалтерії у загальну систему рахунків;
- в) інтегрований;
- г) статистичний.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

9. Які особливості обліку доходів та витрат характерні для маржинального етапу розвитку управлінського обліку:

- а) здійснення обліку за центрами відповідальності;
- б) розробка стандартів та гнучких бюджетів;
- в) здійснення обліку за зовнішніми сегментами діяльності;
- г) багатоступенева побудова звітів про фінансові результати.

Відповідь:

а, г	а, б	в, г	а, в
------	------	------	------

10. За підходом до побудови Плану рахунків фінансового та управлінського обліку розрізняють такі дві системи:

- а) загальну та переплетену;
- б) синтетичну та аналітичну;
- в) інтегровану та загальну;
- г) автономну та інтегровану;
- д) періодичну та оперативну.

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

11. Управлінський аспект формування витрат пов'язаний із забезпеченням:

- а) потреб податкових органів;
- б) внутрішніх потреб підприємства;
- в) потреб акціонерів;
- г) правильними є всі відповіді.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

12. Управлінський облік в умовах чинного Плану рахунків найбільш доцільно організувати за допомогою відповідним чином побудованого:

- а) синтетичного обліку витрат і доходів;
- б) аналітичного обліку витрат і доходів;
- в) оперативного обліку витрат і доходів;
- г) позасистемного обліку витрат і доходів.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

13. Функції обліку й аналізу витрат пов'язані з:

- а) розроблення рішень;
- б) реалізація рішень;
- в) контроль;
- г) планування.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

14. Які з перелічених видів витрат не беруться до уваги у процесі прийняття управлінського рішення:

- а) постійні;
- б) очікувані;
- в) дійсні;
- г) безповоротні;
- д) уявні

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

15. До прямих належать витрати, які:

- а) здійснюються регулярно;
- б) обчислюються за встановленими нормами;
- в) безпосередньо відносяться на окремі види продукції;
- г) покладені в основу технології виготовлення продукції;
- д) є постійними.

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

16. До постійних належать витрати, величина яких:

- а) є незмінною для різних видів продукції;
- б) залишається постійною на одиницю продукції;
- в) зростає зі збільшенням обсягу виробництва;
- г) не залежить від зміни обсягу виробництва в межах певної виробничої потужності підприємства;
- д) залежить від зміни норм.

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

17. Вичерпними є витрати, які:

- а) забезпечують отримання доходу у майбутніх звітних періодах;
- б) капіталізуються у вигляді активів підприємства;
- в) здійснюються нерегулярно;
- г) забезпечують отримання доходу у звітному періоді.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

18. Яка із класифікаційних ознак не відповідає дійсності:

- а) витрати періоду та витрати на продукцію;
- б) витрати прямі та накладні;
- в) витрати середні та граничні;
- г) витрати дійсні та уявні.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

19. Граничні витрати підприємства — це:

- а) мінімальні сукупні витрати;
- б) ідеальні витрати при оптимальному завантаженні потужностей;
- в) середні витрати на одиницю продукції;
- г) приріст сукупних витрат унаслідок зростання виробництва на одну додаткову одиницю;
- д) можлива вигода, що втрачається в разі відмови від альтернативного варіанта рішення.

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

20. Для виготовлення 100 одиниць продукції було використано 1100 грн витрат. У наступному періоді передбачається зростання обсягу виробництва на 20 %, при цьому витрати досягнуть рівня 1310 грн. Якими будуть дані витрати:

- а) пропорційними;
- б) постійними;
- в) дегресивними;
- г) прогресивними

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

21. Підприємство має можливість розширення обсягу виробництва із 150 одиниць продукції до 156, при цьому відбувається зростання лише прямих витрат з 1500 до 1560 грн. Якою буде гранична собівартість продукції:

- а) 10 грн;
- б) 60 грн;
- в) 160 грн;
- г) 180 грн.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

22. До якої з перелічених класифікаційних ознак не належать адміністративні та збутові витрати:

- а) постійні;
- б) витрати періоду;
- в) релевантні;
- г) накладні

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

23. Сукупні річні витрати підприємства на виготовлення продукції становлять 1000 тис. грн, а їх збільшення заплановано до 1150 тис. грн за планового зростання обсягу виробництва на 20 %. Норми та ціни на використані ресурси змінювати не передбачається. Яку суму у собівартості продукції становитимуть постійні витрати (тис. грн):

- а) 200;
- б) 250;
- в) 150;
- г) 750;
- д) 50

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

24. За збільшення обсягу діяльності:

- а) постійні витрати на одиницю продукції збільшуються;
- б) загальна сума постійних витрат збільшується;
- в) загальна сума постійних витрат залишається незмінною;
- г) постійні витрати на одиницю продукції зменшуються.

Відповідь:

а, б	а, в	б, г	в, г
------	------	------	------

25. За збільшення обсягу діяльності:

- а) змінні витрати на одиницю продукції збільшуються;
- б) загальна сума змінних витрат збільшується;
- в) загальна сума змінних витрат залишається незмінною;
- г) змінні витрати на одиницю продукції залишаються незмінними.

Відповідь:

а, б	а, в	б, г	в, г
------	------	------	------

26. Із наведеного переліку елементами витрат є:

- а) матеріальні затрати;
- б) загальновиробничі витрати;
- в) витрати на оплату праці;
- г) втрати від браку.

Відповідь:

а, б, в, г	а, б	а, в	б, в;	б, г
------------	------	------	-------	------

27. Із наведеного переліку статтями витрат є:

- а) матеріальні затрати;
- б) загальновиробничі витрати;
- в) витрати на оплату праці;
- г) втрати від браку.

Відповідь:

а, б, в, г	а, б	а, в	б, в	б, г
------------	------	------	------	------

28. Підприємство бажає замінити старе обладнання. Вкажіть, які дані є релевантними для прийняття такого рішення:

- а) ліквідаційна вартість старого обладнання;
- б) можлива ціна продажу старого обладнання;
- в) накопичений знос старого обладнання;
- г) ціна придбання нового обладнання.

Відповідь: а, б; б, в; а, г; б, г.

29. Які витрати підприємства не зміняться, якщо діяльність одного з виробничих підрозділів тимчасово припинена:

- а) прями витрати на оплату праці;

- б) прями матеріали;
- в) прями накладні витрати;
- г) непрями накладні витрати?

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

30. Сфера застосування простого (однопередільного) методу обліку витрат і калькулювання:

- а) наявність залишків незавершеного виробництва;
- б) відсутність залишків незавершеного виробництва;
- в) випуск одного виду продукції;
- г) випуск кількох видів продукції.

Відповідь:

а, б, в, г	а, в	б, в	б, г	а, г
------------	------	------	------	------

31. Сфера застосування позамовного методу обліку витрат і калькулювання:

- а) наявність залишків незавершеного виробництва;
- б) відсутність залишків незавершеного виробництва;
- в) випуск одного виду продукції;
- г) випуск кількох видів продукції.

Відповідь:

а, б, в, г	а, в	б, в	б, г	а, г
------------	------	------	------	------

32. Об'єкт обліку витрат при застосуванні позамовного методу обліку витрат і калькулювання:

- а) окреме замовлення;
- б) окремий вид продукції;
- в) окремий переділ (стадія) виробництва;
- г) група однорідних видів продукції.

Відповідь:

а, б, в, г	а, б, г	б, в	б, г	а, г
------------	---------	------	------	------

33. Об'єкт обліку витрат при застосуванні попередільного методу обліку витрат і калькулювання:

- а) окреме замовлення;
- б) окремий вид продукції;
- в) окремий переділ (стадія) виробництва;
- г) група однорідних видів продукції.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

34. Основними рисами напівфабрикатного варіанта попередільного методу є:

- а) визначення фактичної собівартості кінцевого продукту без калькулювання собівартості напівфабрикатів;
- б) визначення фактичної собівартості кінцевого продукту з попереднім калькулюванням собівартості напівфабрикатів;
- в) наявність системного вартісного обліку руху напівфабрикатів;
- г) відсутність системного вартісного обліку руху напівфабрикатів.

Відповідь:

а, в	а, г	б, в	б, г
------	------	------	------

35. Основними (відмітними) рисами напівфабрикатного варіанта попередільного методу обліку витрат є:

- а) передача напівфабрикатів без калькулювання їх собівартості;
- б) передача напівфабрикатів за їх собівартістю;
- в) наявність статті «Напівфабрикати власного виробництва»;
- г) відсутність статті «Напівфабрикати власного виробництва».

Відповідь:

а, в	а, г	б, в	б, г
------	------	------	------

36. Основними (відмітними) рисами безнапівфабрикатного варіанта попередільного методу є:

- а) передача напівфабрикатів без калькулювання їх собівартості;
- б) передача напівфабрикатів за їх собівартістю;
- в) наявність статті «Напівфабрикати власного виробництва»;
- г) відсутність статті «Напівфабрикати власного виробництва».

Відповідь:

а, в	а, г	б, в	б, г
------	------	------	------

37. Основними рисами безнапівфабрикатного варіанта попередільного методу є:

- а) визначення фактичної собівартості кінцевого продукту без калькулювання собівартості напівфабрикатів;
- б) визначення фактичної собівартості кінцевого продукту з попереднім калькулюванням собівартості напівфабрикатів;
- в) наявність системного вартісного обліку руху напівфабрикатів;
- г) відсутність системного вартісного обліку руху напівфабрикатів.

Відповідь:

а, в	а, г	б, в	б, г
------	------	------	------

38. У зведеній відомості витрат виробництва є дані:

- а) про залишки незавершеного виробництва на початок місяця;
- б) залишки незавершеного виробництва на кінець місяця;
- в) витрати за місяць;
- г) фактична собівартість випуску продукції.

Відповідь:

а, в, г	б, в, г	в, г	а, б, в, г
---------	---------	------	------------

39. Основним об'єктом калькулювання на виробничому підприємстві є:

- а) напівфабрикати власного виробництва;
- б) продукція, що виготовляється для продажу на ринку;
- в) продукція (роботи, послуги) цехів допоміжного виробництва;
- г) залишки незавершеного виробництва.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

40. Маржинальний дохід — це:

- а) виручка (дохід від продажу товарів, робіт, послуг);
- б) різниця між виручкою і сумою змінних витрат;
- в) різниця між виручкою і сумою постійних витрат;
- г) різниця між виручкою і загальною сумою всіх витрат (змінних і постійних).

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

41. Якщо загальний маржинальний дохід зменшується на певну величину, то операційний прибуток підприємства:

- а) зменшується у такому самому розмірі;
- б) зменшується на величину більшу, ніж зменшення маржинального доходу;
- в) збільшується у такому самому розмірі;
- г) залишається без змін;
- д) жодний з наведених вище варіантів;

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

42. Коефіцієнт маржинального доходу — це:

- а) відношення маржинального доходу з одиниці продукції до суми постійних витрат;
- б) відношення маржинального доходу з одиниці продукції до суми змінних витрат;
- в) відношення маржинального доходу з одиниці продукції до ціни одиниці продукції;
- г) відношення маржинального доходу з одиниці продукції до виручки від реалізації продукції.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

43. Виробництво продукції певного виду в короткому періоді є доцільним, якщо показник маржинального доходу для неї:

- а) дорівнює нулю;
- б) перевищує постійні витрати;
- в) перевищує змінні витрати;
- г) перевищує сумарні витрати.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

44. Підприємство досягає критичної точки, коли:

- а) результат від реалізації дорівнює нулю;
- б) виручка від реалізації дорівнює загальній сумі сукупних витрат;
- в) маржа зі змінних витрат дорівнює сумі постійних витрат;
- г) виручка від реалізації дорівнює сумі постійних витрат.

Відповідь:

а, б, в	б, в, г	в, г	г
---------	---------	------	---

45. У точці беззбитковості маржинальний дохід дорівнює:

- а) нулю;
- б) змінним витратам;
- в) постійним витратам;
- г) виручці від реалізації.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

46. Точка беззбитковості підприємства зростатиме в результаті:

- а) зменшення постійних витрат;
- б) збільшення коефіцієнта маржинального доходу;
- в) збільшення змінних витрат;
- г) зменшення змінних витрат;
- д) жодного з наведених вище варіантів.

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

47. Точка беззбитковості — це обсяг випуску (продажів), за якого:

- а) прибуток від реалізації дорівнює нулю;
- б) збиток від реалізації дорівнює нулю;
- в) виручка від реалізації дорівнює сумарним витратам;
- г) виручка від реалізації дорівнює постійним витратам.

Відповідь:

а, б, в	б, в, г	в, г	г
---------	---------	------	---

48. Точка беззбитковості в грошових одиницях визначається:

- а) діленням постійних витрат на коефіцієнт маржинального доходу;
- б) множенням постійних витрат на коефіцієнт маржинального доходу;
- в) діленням постійних витрат на маржинальний дохід з одиниці продукції;

г) множенням постійних витрат на маржинальний дохід з одиниці продукції.

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

49. Точка безбитковості в натуральних одиницях визначається:

а) діленням постійних витрат на коефіцієнт маржинального доходу;

б) множенням постійних витрат на коефіцієнт маржинального доходу;

в) діленням постійних витрат на маржинальний дохід з одиниці продукції;

г) множенням постійних витрат на маржинальний дохід з одиниці продукції.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

50. Розрахунок обсягу діяльності, необхідного для отримання бажаного прибутку, визначається за формулою:

а) Виручка від реалізації = Змінні витрати + Бажаний прибуток;

б) Виручка від реалізації = Постійні витрати + Бажаний прибуток;

в) Виручка від реалізації = Змінні витрати + Постійні витрати + Бажаний прибуток;

г) Виручка від реалізації = Бажаний прибуток.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

51. Визначення (планування) прибутку за певного обсягу реалізації здійснюється за формулою:

а) Прибуток = Виручка від реалізації – Змінні витрати;

б) Прибуток = Виручка від реалізації – Постійні витрати;

в) Прибуток = Виручка від реалізації – Змінні витрати – Постійні витрати;

г) Прибуток = Виручка від реалізації – (Змінні витрати + Постійні витрати).

Відповідь:

а, б	в, г	а, в	б, г
------	------	------	------

52. Нижньою межею ціни на продукцію підприємства може бути:

а) виробнича собівартість;

б) повна собівартість;

в) собівартість за змінними витратами;

г) собівартість за постійними витратами.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

53. Межа безпеки визначається як різниця:

а) між фактичним і критичним обсягами реалізації у натуральному вимірі;

б) між плановим і критичним обсягами реалізації у вартісному вимірі;

- в) між фактичним і критичним обсягами реалізації у вартісному вимірі;
- г) між плановим і критичним обсягами реалізації у натуральному вимірі.

Відповідь:

а, б	а, в	а, г	б, в
------	------	------	------

54. Запас фінансової міцності визначається як різниця:

- а) між фактичним і критичним обсягами реалізації у натуральному вимірі;
- б) між плановим і критичним обсягами реалізації у вартісному вимірі;
- в) між фактичним і критичним обсягами реалізації у вартісному вимірі;
- г) між плановим і критичним обсягами реалізації у натуральному вимірі.

Відповідь:

а, б	а, в	а, г	б, в
------	------	------	------

55. Яка з економічних категорій не відповідає визначенню директ-костинг:

- а) облік змінної собівартості;
- б) облік часткової собівартості;
- в) облік виробничої собівартості;
- г) облік маржинальної собівартості

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

56. Як розраховується маржинальний дохід:

- а) як різниця виручки від реалізації та постійних витрат;
- б) як сума чистого результату підприємства та його постійних витрат;
- в) як різниця виручки від реалізації та змінної собівартості продукції;
- г) як сума постійних та змінних витрат

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

57. У чому полягає основна особливість методу директ-костинг:

- а) калькулюванні виробничої собівартості продукції;
- б) класифікації витрат на змінні та постійні;
- в) нормуванні витрат виробництва;
- г) обліку доходів і витрат за центрами відповідальності

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

58. Що є основною передумовою виникнення методу розвинутого директ-костингу:

- а) поява категорії специфічних (прямих) постійних витрат;
- б) виникнення категорії «однорідних секцій»;
- в) поява категорії «маржинальний дохід»;
- г) поява категорії «точка беззбитковості»

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

59. Що спричинило появу стратегічного управлінського обліку:

- а) існування напівмарж за різними сегментами діяльності;
- б) нормування доходів і витрат усередині виробничого процесу;
- в) використання маркетингових принципів у системі управлінського обліку;
- г) існування концепції обліку витрат і доходів за центрами відповідальності

Відповідь:

а, в	б, г	б, в	в, г
------	------	------	------

60. У чому основні переваги методу директ-костинг:

- а) найвища аналітичність витрат і доходів;
- б) найбільша підпорядкованість нормуванню;
- в) найповніші калькуляційні розрахунки;
- г) надання інформації для прийняття внутрішніх управлінських рішень

Відповідь:

а, г	б, г	а, в	в, г
------	------	------	------

61. Як розраховується маржинальний доход на зведену одиницю продукції:

- а) шляхом підсумку маржинальних доходів за всіма виробами, що виготовляються;
- б) шляхом ділення загального маржинального доходу на загальну кількість продукції, що виготовляється;
- в) шляхом множення маржинального доходу певного виробу на питому вагу цього виробу в загальному доході підприємства від реалізації продукції;
- г) шляхом порівняння суми виручки від реалізації продукції та суми загальних постійних витрат підприємства

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

62. Підприємство «Ексцентрик» планує розширити асортимент шоломів для велосипедистів. Дані про нові шоломи наведено нижче:

Показник	Значення
Ціна продажу одного шолома, грн	25,00
Ціна придбання одного шолома, грн	19,80
Постійні витрати, пов'язані з секцією, де відбувається продаж нових шоломів, грн	468 000,00
Ставка податку на прибуток	40 %

На підставі наведеної інформації дайте відповіді на такі запитання:

63. Чому дорівнює точка беззбитковості підприємства в натуральних одиницях:

- а) 76 667;
- б) 90 000;
- в) 130 000;
- г) 72 000;
- д) інший варіант _____ (свій варіант відповіді).

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

64. Скільки шоломів має продати підприємство, щоб отримати 1 256 тис. грн чистого прибутку:

- а) 120 000 од.;
- б) 165 000 од.;
- в) 140 000 од.;
- г) 48 889 од.
- д) інший варіант _____ (свій варіант відповіді).

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

65. Є такі дані про діяльність підприємства: обсяг реалізації становить 15 000 одиниць, ціна продажу — 10 грн, змінні витрати на одиницю — 3 грн, а постійні витрати — 35 000 грн. Чому за цих умов дорівнює запас міцності:

- а) 10 000 грн;
- б) 100 000 грн;
- в) 5000 грн;
- г) 150 000 грн.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

66. Підприємство планує реалізувати 200 000 одиниць продукції. Постійні витрати підприємства становлять 400 000 грн, а змінні — 60 % ціни продажу. Операційний прибуток у розмірі 100 000 грн може бути отриманий за ціни продажу одиниці продукції:

- а) 3,75 грн;
- б) 4,17 грн;
- в) 5 грн;
- г) 6,25 грн.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

67. Підприємство планує продавати продукцію за ціною 27 грн за одиницю. Змінні витрати на одиницю становлять 15 грн, постійні витрати — 197 040 грн за місяць. Скільки одиниць продукції необхідно реалізувати за місяць для отримання 9000 грн операційного прибутку, якщо керівництво

підприємства додатково вирішило спрямувати 180 000 грн на рекламну кампанію, яка розрахована на рік:

- а) 18 240 од.;
- б) 18 420 од.;
- в) 13 590 од.;
- г) 13 950 од.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

68. Чому дорівнюють змінні витрати на одиницю, якщо ціна продажу одиниці продукції становить 25 грн., обсяг продажу — 180 тис. одиниць, а загальний маржинальний дохід — 900 тис. грн:

- а) 15 грн;
- б) 18 грн;
- в) 20 грн;
- г) 22 грн.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

69. Чому дорівнюють постійні витрати підприємства за умов, що ціна продажу одиниці продукції становить 30 грн, обсяг продажу — 70 тис. одиниць, змінні витрати на одиницю — 20 грн, а оперативний прибуток — 15 тис. грн:

- а) 700 000 грн;
- б) 685 000 грн;
- в) 385 000 грн;
- г) 715 000 грн?

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

70. Точка беззбитковості підприємства зростатиме в результаті:

- а) зменшення постійних витрат;
- б) збільшення коефіцієнта маржинального доходу;
- в) збільшення змінних витрат;
- г) зменшення змінних витрат;
- д) жодного з наведених вище варіантів.

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

71. Якщо загальний маржинальний дохід зменшується на певну величину, то операційний прибуток підприємства:

- а) зменшується у такому самому розмірі;
- б) зменшується на величину більшу, ніж зменшення маржинального доходу;

- в) збільшується у такому самому розмірі;
- г) залишається без змін;
- д) жодний з наведених вище варіантів.

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

72. Як вплине на точку беззбитковості збільшення ціни продажу одиниці продукції з 1 грн до 1,1 грн за одночасного зростання постійних витрат підприємства з 400 тис. грн до 480 тис. грн:

- а) точка беззбитковості в одиницях збільшиться;
- б) точка беззбитковості в одиницях зменшиться;
- в) точка беззбитковості в одиницях залишиться без змін;
- г) наведених даних недостатньо для визначення впливу зазначених факторів на точку беззбитковості?

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

73. Основною метою обліку нормативних витрат є:

- а) визначення точки беззбитковості;
- б) точніший розподіл фактичних витрат;
- в) контроль витрат і управління ними;
- г) визначення нормативної собівартості готової продукції.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

74. У системі обліку нормативних витрат за методом стандарт-кост усі записи на рахунках запасів і витрат ведуться:

- а) тільки за нормативами;
- б) за нормативами, відхиленнями і разом (фактично);
- в) тільки за фактичними витратами;
- г) за фактичними витратами і відхиленнями від норм.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

75. Управління за відхиленнями ґрунтується на:

- а) визначенні й аналізі абсолютно всіх відхилень;
- б) нехтуванні відхиленнями, що не потрібні для аналізу;
- в) визначенні й аналізі тільки значних відхилень від норм;
- г) визначенні й аналізі тільки негативних відхилень, що свідчать про перевитрату.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

76. Техніка виявлення й аналізу незвичайних результатів діяльності називається:

- а) облік нормативних витрат;
- б) аналіз відхилень;
- в) управління за відхиленнями;
- г) цільове управління.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

77. У системі обліку нормативних витрат за вітчизняною практикою записи на рахунках запасів і витрат ведуться:

- а) тільки за нормативами;
- б) за нормативами, відхиленнями і разом (фактично);
- в) тільки за фактичними витратами;
- г) за фактичними витратами і відхиленнями від норм.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

78. Сприятливим відхиленням вважають:

- а) перевищення норм витрат;
- б) фактичні витрати, менші за нормативні;
- в) перевитрати ресурсів;
- г) економія ресурсів.

Відповідь:

а, б, в, г	а, в	а, г	б, в	б, г
------------	------	------	------	------

79. Несприятливим відхиленням вважають:

- а) перевищення норм витрат;
- б) фактичні витрати менші за нормативні;
- в) перевитрати ресурсів;
- г) економія ресурсів.

Відповідь:

а, б, в, г	а, в	а, г	б, в	б, г
------------	------	------	------	------

80. Відхилення від норм за ціною основних матеріалів визначають як добуток від множення:

а) (фактична ціна – нормативна ціна) × фактичну кількість витраченого матеріалу;

б) (фактична кількість – нормативна кількість матеріалу) × нормативну ціну;

в) (фактична ціна – нормативна ціна) × кількість матеріалу за нормою;

г) (фактична кількість – нормативна кількість матеріалу) × фактичну ціну.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

81. Відхилення від норм за використанням основних матеріалів визначають як добуток від множення:

а) (фактична ціна – нормативна ціна) × фактичну кількість витраченого матеріалу;

б) (фактична кількість – нормативна кількість матеріалу) × нормативну ціну;

в) (фактична ціна – нормативна ціна) × кількість матеріалу за нормою;

г) (фактична кількість – нормативна кількість матеріалу) × фактичну ціну.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

82. Відхилення від норм за ставкою оплати прямих трудозатрат визначають як добуток від множення:

а) (фактична ставка – нормативна ставка) × фактичний час роботи;

б) (фактична ставка – нормативна ставка) × нормативний час роботи;

в) (фактичний час роботи – нормативний час роботи) × нормативну ставку оплати праці;

г) (фактичний час роботи – нормативний час роботи) × фактичну ставку оплати праці.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

83. Відхилення від норм затрат за продуктивністю праці визначають як добуток від множення:

а) (фактична ставка – нормативна ставка) × фактичний час роботи;

б) (фактична ставка – нормативна ставка) × нормативний час роботи;

в) (фактичний час роботи – нормативний час роботи) × нормативну ставку оплати праці;

г) (фактичний час роботи – нормативний час роботи) × фактичну ставку оплати праці.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

84. Реалістично визначені наперед (заздалегідь) витрати прямих матеріалів, прямої праці та загальновиробничих витрат на одиницю продукції відомі як:

а) змінні витрати;

б) постійні витрати;

г) нормативні витрати;

г) періодичні витрати.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

85. Для визначення нормативного коефіцієнта постійних загально-новиробничих витрат загальна сума планових постійних загальноновиробничих витрат ділиться на:

- а) максимальну потужність;
- б) мінімальну потужність;
- в) нормальну потужність;
- г) ідеальну (теоретичну) потужність.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

86. Підприємство бажає замінити старе обладнання. Вкажіть, які дані є релевантними для прийняття такого рішення:

- а) ліквідаційна вартість старого обладнання;
- б) можлива ціна продажу старого обладнання;
- в) накопичений знос старого обладнання;
- г) ціна придбання нового обладнання.

Відповідь:

а, б	б, в	а, г	б, г
------	------	------	------

87. Загальні витрати на виробництво однієї комплектуючої становлять 5 грн, з яких 30 % припадає на постійні витрати. Для прийняття рішення щодо виготовлення напівфабрикатів у власному виробництві чи придбання їх на стороні величина релевантних витрат становитиме:

- а) 5 грн;
- б) 1,5 грн;
- в) 3,5 грн;
- г) 7 грн.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

88. Які чинники можуть виступати у ролі «обмежень»:

- а) попит на продукцію;
- б) час роботи обладнання;
- в) час роботи основного виробничого персоналу;
- г) час доставки матеріалів;
- д) всі з названих вище?

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

89. У процесі прийняття рішення в умовах використання обмежених ресурсів для складання оптимальної виробничої програми основним релевантним показником буде:

- а) маржинальний дохід на одиницю продукції;
- б) диференційні витрати;

- в) можливі витрати;
 г) маржинальний дохід на одиницю обмежуючого чинника.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

90. Якщо підприємство прийме спеціальне замовлення на 1500 одиниць продукції по ціні 50 грн за одиницю (звичайна ціна реалізації 75 грн), а витрати на виробництво одиниці продукції становлять 55 грн (з яких на змінні припадає 80 %), то за умови наявності вільних виробничих потужностей його додатковий фінансовий результат становитиме:

- а) прибуток у розмірі 9000 грн;
 б) прибуток у розмірі 7500 грн;
 в) збиток у розмірі 37 500 грн;
 г) збиток у розмірі 7500 грн.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

91. Які витрати підприємства не зміняться, якщо діяльність одного з виробничих підрозділів тимчасового припинена:

- а) прямі витрати на оплату праці;
 б) прямі матеріали;
 в) прямі накладні витрати;
 г) непрямі накладні витрати?

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

92. Підприємство «Сіріус» планує внести деякі зміни у виробничий процес. Нижче подані існуючі виробничі витрати (до внесення змін) та витрати, що плануються після відповідних змін (грн):

Показник	Виробничі витрати до внесення змін	Виробничі витрати після внесення змін
Прямі матеріали	13 700	10 600
Пряма зарплата	25 000	20 000
Непряма зарплата	14 000	14 000
Страхування виробничого обладнання	652	652
Інші виробничі витрати	1800	2500
Освітлення виробничих приміщень	800	1300
Амортизація виробничого обладнання	1600	1600

Величина диференційних витрат становить:

- а) 41 300 грн;

- б) 6 900 грн;
- в) 34 400 грн;
- г) 7 732 грн.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

93. Підприємство має такі дані про діяльність своїх підрозділів (грн):

Показник	Підрозділ 1	Підрозділ 2	Підрозділ 3	Підрозділ 4
Продаж	450 000	1 200 000	450 000	900 000
Витрати	260 000	950 000	580 000	1 040 000
Прибуток (збиток)	190 000	250 000	(130 000)	(140 000)

До складу витрат кожного підрозділу входять постійні загальновиробничі витрати, розподілені на основі питомої ваги обсягу продажу кожного підрозділу. Якщо всі прямі витрати кожного підрозділу зникають у разі припинення його діяльності, то який (які) із підрозділів слід ліквідувати:

- а) підрозділ 3;
- б) підрозділ 4;
- в) підрозділ 3 та підрозділ 4;
- г) жодного із підрозділів?

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

94. У процесі формування оперативного бюджету останнім кроком звичайно є підготовка бюджетного:

- а) звіту про фінансові результати;
- б) балансу;
- в) звіту про грошові кошти;
- г) звіту про капітальні інвестиції.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

95. Кількість матеріалів, яку необхідно закупити за період, буде дорівнювати бюджетній кількості використаних матеріалів:

- а) плюс заплановані кінцеві запаси матеріалів і мінус запаси матеріалів на початок періоду;
- б) плюс запаси матеріалів на початок періоду і мінус заплановані кінцеві запаси матеріалів;
- в) обидва із зазначених вище варіантів правильні;
- г) жоден із зазначених вище варіантів.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

96. Підприємство розпочало свою діяльність у 20__ р. Є така інформація про його діяльність у 20__ р.:

Показник	Сума, грн
Придбано товарів протягом року	350 000
Залишки товарів станом на кінець року	70 000
Надійшли кошти від покупців протягом року	200 000

Відомо, що всі товари продавалися за ціною, на 40 % вищою від витрат на їх закупівлю. Визначте сальдо дебіторської заборгованості станом на 31.12.20__ р., якщо весь продаж здійснюється в кредит і всі рахунки покупцями будуть оплачені:

- а) 50 000 грн;
- б) 192 000 грн;
- в) 250 000 грн;
- г) 290 000 грн.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

97. Протягом бюджетного періоду виробниче підприємство планує реалізувати в кредит готової продукції на суму 219 тис. грн. За оцінками величина коштів, що надійде від покупців, становитиме лише 143 тис. грн. При цьому інших надходжень не планується. Відповідно до бюджету загальна величина всіх платежів підприємства у звітному періоді дорівнюватиме 179 тис. грн, а залишок коштів на розрахунковому рахунку має становити щонайменше 10 тис. грн. Виходячи з наведених умов, визначте, яку суму необхідно додатково залучити підприємству в бюджетному періоді:

- а) 45 500 грн;
- б) 44 500 грн;
- в) 24 500 грн;
- г) інший варіант _____ (свій варіант відповіді).

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

98. Гнучкий бюджет:

- а) призначений для контролю за виробничими накладними витратами, а не для контролю за прямими виробничими витратами;
- б) має застосовуватися для будь-якого рівня діяльності;
- в) призначений для контролю за прямими виробничими витратами, а не для контролю за виробничими накладними витратами;
- г) не можна застосовувати, коли на витрати впливає зміна обсягу діяльності.

Відповідь,

а	б	в	г
---	---	---	---

99. Підприємство «Атол» бажає скласти зведені бюджети на травень, червень та липень. Станом на 30 квітня підприємство має такі залишки по статтях: гrotові кошти — 5,5 тис. грн, дебіторська заборгованість — 437 тис. грн, запаси — 309,4 тис. грн, заборгованість перед постачальниками — 133,055 тис. грн.

Складання бюджетів має базуватися на таких припущеннях:

- а) щомісячний продаж виставляється в останній день кожного місяця;
- б) покупці отримують знижку 3 %, якщо погашення їх заборгованості відбувається протягом 10 днів після отримання рахунків-фактур (рахунки виписуються на всю суму заборгованості без урахування величини знижки). 60 % виписаних рахунків сплачуються протягом терміну дії вказаної знижки; 25 % — у кінці місяця; 9 % — у кінці наступного після продажу місяця; 6 % вважаються безнадійними;
- в) 54 % загальної суми витрат на закупівлю запасів, збут та управління підприємством сплачуються грошовими коштами протягом місяця їх виникнення, а залишок — у наступному місяці;
- г) кількість запасів на кінець кожного місяця дорівнює 130 % кількості запасів, що планується реалізувати в наступному місяці. Ціна одиниці запасів дорівнює 20 грн;
- д) загальна величина витрат на збут та адміністративних витрат, до складу яких входить амортизація у розмірі 2 тис. грн, становить 15 % продажу поточного місяця.

Нижче наведений дані щодо обсягу продажу підприємства:

Місяць	Фактичні дані		Бюджетні дані	
	тис. грн	од.	тис. грн	од.
Березень	354	11,8	—	—
Квітень	363	12,1	—	—
Травень	—	—	357	11,9
Червень	—	—	342	11,4
Липень	—	—	360	12
Серпень	—	—	366	12,2

На підставі цих даних дайте відповідь на питання:

I. Бюджетні витрати на закупівлю запасів в травні становлять:

- а) 244 800 грн;
- б) 225 000 грн;
- в) 238 000 грн;
- г) 357 000 грн.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

II. Бюджетні витрати на закупівлю запасів в червні становлять:

- а) 243 600 грн;
- б) 228 000 грн;
- в) 292 000 грн;

г) 242 000 грн.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

III. Надходження грошових коштів в травні відповідно до бюджету дорівнюють:

а) 333 876 грн;

б) 355 116 грн;

в) 340 410 грн;

г) 355 656 грн.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

IV. Грошові видатки в червні відповідно до бюджету дорівнюють:

а) 292 900 грн;

б) 287 379 грн;

в) 294 900 грн;

г) 285 379 грн.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

V. Запланована кількість запасів, що має бути придбана в липні, становить:

а) 15 860 грн;

б) 12 260 грн;

в) 12 000 грн;

г) 15 600 грн.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

100. У квітні підприємство «Фреш» складає бюджет грошових коштів на наступний місяць (травень). Для його підготовки використовується така інформація:

Показник	Значення
Запланований обсяг продажу в кредит у травні	200 000 грн
Фактичний обсяг продажу в кредит у квітні	150 000 грн
Очікувані надходження грошових коштів у травні за товари, реалізовані в кредит у травні	20 %
Очікувані надходження грошових коштів у травні за товари, реалізовані в кредит у квітні	70 %
Очікувані надходження грошових коштів у травні за товари, реалізовані в кредит до квітня	12 000
Очікувані витрати від списання в травні безнадійних боргів	8000
Очікувані витрати на створення в травні резерву сумнівних боргів щодо здійсненої у травні реалізації в кредит	7000

Чому дорівнює величина очікуваних грошових надходжень:

- а) 142 000 грн;
- б) 149 000 грн;
- в) 150 000 грн;
- г) 157 000 грн?

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

101. Основна різниця між зведеним і гнучким бюджетами полягає в тому, що:

а) гнучкий бюджет приймає до уваги тільки змінні витрати, а зведений бюджет охоплює всі види витрат підприємства;

б) гнучкий бюджет дає менеджерам певну свободу у досягненні поставленої мети, у той час як зведений бюджет базується на постійному незмінному стандарті;

в) зведений бюджет складається для всього підприємства в цілому, а гнучкий бюджет охоплює тільки окремі підрозділи;

г) зведений бюджет складається на основі запланованого рівня діяльності, а формування гнучкого бюджету відбувається виходячи з фактичного рівня діяльності.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

102. Організація центрів відповідальності на підприємстві:

а) здійснюється на підставі Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність»;

б) здійснюється на підставі П(С)БО 16 «Витрати»;

в) залежить від організаційної структури підприємства;

г) залежить від розподілу (делегування) повноважень між різними рівнями управління.

Відповідь:

а, б, в, г	а, б	в, г	б, г
------------	------	------	------

103. Показник витрат є показником відповідальності (оцінюючим критерієм) для:

а) центру інвестицій;

б) центру прибутку;

в) центру витрат;

г) центру доходів.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

104. Які з перелічених видів витрат повністю контролюються начальником виробничого цеху:

- а) ціна за отримані цехом матеріали;
- б) орендна плата за приміщення цеху;
- в) використання сировини;
- г) електроенергія для роботи устаткування цеху;
- д) заробітна плата виробничих працівників;
- е) витрати на страхування виробничого устаткування?

Відповідь:

а, б	а, б, в	в, г	в, г, д	а, б, е
------	---------	------	---------	---------

105. Для центру прибутку основним показником відповідальності (оцінюючим критерієм) є:

- а) витрати;
- б) доходи;
- в) маржинальний дохід;
- г) прибуток.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

106. Функціями трансфертних цін є:

- а) стимулююча;
- б) розрахункова;
- в) вимірвальна;
- г) оцінювальна.

Відповідь:

а, б, в, г	а, б	б, в	в, г
------------	------	------	------

107. Трансфертні ціни можуть формуватись на основі:

- а) ринкових цін;
- б) договірних цін;
- в) собівартості;
- г) прибутку.

Відповідь:

а, б, в, г	а, б	а, б, в	в, г
------------	------	---------	------

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Автономна система побудови плану рахунків — модель організації обліку, яка передбачає виокремлення двох автономних систем рахунків відповідно до цілей фінансового та управлінського обліку. Зв'язок між цими системами здійснюється за допомогою парних контрольних рахунків одного й того самого найменування.

Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку — інструмент управлінського планування та контролю, який вивчає поведінку витрат на підставі взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку.

Аналіз відхилень — з'ясування причин і винуватців відхилень від норм витрат.

База розподілу непрямих витрат — показник, пропорційно до якого непрямі витрати розподіляються за носіями витрат.

Багатоступеневий облік витрат — процес ступеневого нагромадження маржинального доходу, що дає можливість визначити тенденції розширення виробництва окремих видів продукції; рентабельність окремих підрозділів підприємства; нижню межу відпускнуї ціни за окремими видами продукції тощо.

Бюджет — кількісний план у грошовому вимірі, підготовлений і прийнятий до певного періоду часу, який звичайно відображує заплановані на цей період величини доходів, витрат та капіталу, необхідні для досягнення поставленої мети.

Бюджет капітальних інвестицій — бюджет, що містить інформацію про заплановані капітальні інвестиції (модернізація існуючих та створення нових засобів праці) та величину коштів, необхідних для їх здійснення.

Бюджетування — процес планування, що передбачає планування майбутніх подій, і підготовка на цій основі окремих бюджетів за структурними підрозділами або функціональними сферами діяльності підприємства.

Виробничі накладні витрати — витрати, пов'язані з процесом виробництва, які не можуть бути безпосередньо віднесені до певних виробів.

Витрати на продукцію — витрати, які безпосередньо пов'язані з виробництвом продукції або придбанням товарів для реалізації і складають її собівартість.

Витрати періоду — витрати, що не включаються до собівартості продукції та запасів і розглядаються як витрати того періоду, в якому вони були здійснені.

Виробнича потужність — обсяг виробництва продукції, який підприємство може виконати в даний період часу за реально існуючого обсягу виробничих ресурсів.

Відхилення від норм — різниця між величиною фактичних і нормативних витрат.

Відхилення — різниця між фактичним та бюджетним значеннями показника.

Валовий прибуток ЦВ — різниця між виручкою від продажів центру і виробничою собівартістю його реалізованої продукції.

Дійсні витрати — витрати, які вимагають сплати грошей або витрачання інших активів і відображаються в бухгалтерських регістрах в міру їх виникнення.

Директ-костинг — система обчислення собівартості продукції на підставі прямих (змінних) витрат.

Диференційний аналіз — метод оцінки наслідків упровадження тієї чи іншої альтернативи на підставі порівняння диференційних доходів та витрат.

Диференційні витрати — додаткові витрати, що пов'язані з додатковим виготовленням або реалізацією продукції.

Диференційні доходи — додаткові доходи, отримані внаслідок зростання обсягу продажу.

Графік беззбитковості — графік, що відображає рівень постійних та змінних витрат і доходу від реалізації продукції за різних обсягів діяльності підприємства.

Графік маржинального доходу — графічне зображення динаміки приросту маржинального доходу і, відповідно, прибутку.

Графік прибутку — графічне відображення залежності прибутку від зміни обсягу діяльності.

Гнучкий бюджет — бюджет, складений на підставі запланованих (нормативних) даних про доходи і витрати підприємства для фактичного обсягу реалізації.

Загальна система обліку — модель організації обліку доходів та витрат, за якої здійснюється періодичний облік запасів, поелементний облік витрат, а облік доходів ведеться за напрямками їх отримання.

Змінні (умовно-змінні) витрати — витрати, загальний розмір яких збільшується або зменшується пропорційно зміні обсягу виробництва.

Замовлення — заявка клієнта на певну кількість спеціально виготовлених для нього виробів.

Зведений облік — система узагальнення витрат виробництва за статтями витрат у розрізі цехів, переділів, видів продукції (робіт, послуг) і в цілому по підприємству з метою підготовки інформації для обчислення собівартості окремих видів продукції і всієї викупленої продукції підприємства, а також з метою розподілу понесених підприємством витрат між готовою продукцією і незавершеним виробництвом. Існує в двох варіантах — напівфабрикатному і безнапівфабрикатному.

Запас міцності — максимально припустиме зменшення обсягу діяльності підприємства без ризику отримати збиток.

Зміна норм — різниця між новою і старою нормою витрат.

Зведений бюджет — узагальнюючий фінансово-операційний план, який містить інформацію про майбутні операції всіх підрозділів підприємства.

Інтегрована система обліку — модель організації обліку доходів та витрат, яка передбачає взаємодію рахунків фінансового та управлінського

обліку в єдиній системі рахунків та забезпечує калькулювання собівартості окремих видів продукції та контроль витрат на їх виробництво.

Інтегрована система побудови плану рахунків — модель організації обліку, за якої рахунки фінансового та управлінського обліку кореспондують у межах єдиної системи.

Калькулювання — науково обґрунтоване визначення собівартості продукції підприємства, її окремих видів та одиниць за статтями витрат.

Калькуляційна одиниця — вимірник об'єкта калькуляції, який застосовується під час визначення його собівартості.

Калькуляція — розрахунок собівартості продукції. Розрізняють такі основні її види: проектна, планова, нормативна, кошторисна, звітна, госпрозрахункова.

Конверсійні витрати — прямі витрати на оплату праці та виробничі накладні витрати, тобто витрати на обробку сировини для перетворення її на готовий продукт.

Контрольовані витрати — витрати, які менеджер може безпосередньо контролювати, або може чинити на них значний вплив.

Комбінація продажу — співвідношення окремих видів продукції в загальному обсязі реалізації.

Коефіцієнт маржинального доходу — співвідношення маржинального доходу та доходу від реалізації продукції.

Комбінація продажу — співвідношення кількості різних видів продукції, реалізованих за період.

Контрибуційний підхід — оцінка внеску відповідного ЦВ у чистий прибуток підприємства і покриття сукупних операційних витрат.

Маржинальний дохід (брутто-прибуток) — різниця між доходом від реалізації продукції та змінними витратами.

Маржинальний дохід на зведену одиницю продукції — сума величин маржинальних доходів різних виробів, зважених за допомогою комбінації їх продажу.

Маржинальний дохід на одиницю обмежуючого чинника — маржинальний дохід, який розраховується як співвідношення маржинального доходу на одиницю продукції та значення того ресурсу, що обмежує діяльність підприємства.

Метод калькулювання — науково обґрунтована сутність прийомів, які застосовуються під час калькулювання собівартості продукції (як усієї товарної продукції, так і окремих її видів).

Місце виникнення витрат — структурний підрозділ підприємства (робоче місце, дільниця, цех), по якому організовується планування, нормування і облік витрат виробництва для контролю і управління ними.

Можливі витрати (втрати) — вигода, яка втрачається, коли вибір одного напрямку дії вимагає відмовитись від альтернативного рішення. Ці витрати не відображаються в облікових реєстрах.

Непрямі витрати — витрати, що не можуть бути віднесені до певного об'єкта витрат економічно доцільним шляхом.

Нерелевантні витрати — витрати, величина яких не залежить від прийняття управлінського рішення (минулі).

Нормативна калькуляція — розрахунок нормативної собівартості продукції.

Нормативна собівартість — собівартість продукції (робіт, послуг), яка визначається до початку виробництва на підставі чинних норм.

Нормативне господарство підприємства — сукупність норм і нормативів, якими керується підприємство у своїй господарській діяльності.

Об'єкт управлінського обліку — виробничі ресурси, що забезпечують корисну працю людей у процесі господарської діяльності підприємства, а також господарські процеси та їх результати, що складають у сукупності виробничу діяльність підприємства.

Об'єкт витрат — продукція, роботи, послуги або вид діяльності підприємства, які потребують визначення пов'язаних з їх виробництвом (виконанням) витрат.

Об'єкт калькуляції (носій витрат) — вид продукції (робіт, послуг), призначений для реалізації.

Об'єкт обліку витрат — місце виникнення витрат, види або групи однорідних продуктів.

Основні витрати — сукупність прямих витрат на виробництво продукції.

Оцінка витрат — процес обчислення поведінки витрат, тобто встановлення кількісного взаємозв'язку між витратами та різними факторами на підставі дослідження минулої діяльності.

Обмеження — певні чинники, що обмежують виробництво або реалізацію продукції.

Операційні бюджети — сукупність бюджетів, які відображують доходи та витрати підприємства.

Облік відповідальності — система обліку, що забезпечує контроль і оцінку центрів відповідальності.

Остаточний дохід центру відповідальності — дохід, який залишається після вирахування з валового прибутку прямих операційних витрат центру.

Переділ — частина технологічного процесу (сукупність технологічних операцій), яка завершується отриманням готового напівфабрикату, що може бути відправлений на наступний переділ або реалізований на сторону.

Постійні (умовно-постійні) витрати — витрати, загальна величина яких залишається незмінною при зміні обсягу виробництва.

Прирістні (граничні) витрати — додаткові витрати, які з'являються в результаті виготовлення чи продажу додаткової одиниці або партії продукції.

Прямі витрати — витрати, які можуть бути віднесені безпосередньо до певного об'єкта витрат економічно доцільним шляхом.

Переплетена система обліку — модель організації обліку доходів та витрат, яка передбачає відокремлене ведення рахунків фінансового та

управлінського обліку, а взаємозв'язок між ними здійснюється за допомогою спеціальних контрольних рахунків.

Предмет управлінського обліку — сукупність об'єктів у процесі всього циклу управління виробництвом.

Переоцінка незавершеного виробництва — перерахунок залишків незавершеного виробництва на початок місяця зі старих норм на нові у разі їх зміни.

Принцип рівності нормативів — вимога застосування одних і тих самих норм для обчислення нормативної величини всіх елементів руху витрат протягом місяця.

Релевантні витрати — витрати, величина яких може бути змінена внаслідок прийняття управлінського рішення (майбутні).

Релевантна інформація — інформація про доходи та витрати, яка може вплинути на рішення, що приймається.

Рішення щодо спеціального замовлення — рішення щодо прийняття або відмови від одноразового замовлення на виготовлення продукції (надання послуг), за яким ціна реалізації є нижча за звичайну ціну або навіть менша за собівартість виробництва цієї продукції (виконання послуг).

Рішення щодо розширення чи скорочення діяльності — рішення, що передбачає вибір певного сегмента діяльності та проведення аналізу доцільності розширення або скорочення обсягу його діяльності

Рішення щодо виготовлення напівфабрикатів у власному виробництві чи придбання їх на стороні — рішення, що полягає у встановленні більш вигідних умов діяльності підприємства.

Рішення щодо управління в умовах обмежених ресурсів — рішення, яке передбачає розробку оптимальної виробничої програми для максимізації прибутку.

Рішення щодо ціноутворення — рішення щодо встановлення оптимальної ціни продажу за існуючих величини витрат, комбінації та обсягу продажу для досягнення задовільного рівня рентабельності.

Середньозважений маржинальний дохід — сума добутку маржинального доходу на одиницю кожного виду продукції та комбінації продажу відповідного виду продукції.

Система обліку і калькулювання — система обліку, що забезпечує калькулювання і контроль собівартості об'єктів витрат.

Сприятливе відхилення — відхилення від норм, яке справляє позитивний ефект на операційний прибуток підприємства.

Стандарт-кост — система обліку і калькулювання, що ґрунтується на жорсткому нормуванні всіх витрат і дає змогу визначити «стандартну» (нормативну) собівартість. Передбачає облік і аналіз відхилень фактичних витрат від стандартних з подальшим покладанням відповідальності за несприятливі відхилення на керівництво відповідних центрів витрат.

Сегмент діяльності — організаційна одиниця, в межах якої регулярно порівнюються можливості з їх реалізацією по витратах, доходах і результатах.

Точка безбитковості — рівень діяльності, за якого загальні доходи підприємства дорівнюють загальній величині витрат.

Трансфертна ціна — умовна (розрахункова) ціна на продукцію (роботи, послуги), яка передається одним підрозділом (ЦВ) підприємства іншому.

Управлінський облік — процес виявлення, вимірювання, нагромадження, аналізу, підготовки та передачі інформації, яка використовується управлінською ланкою для планування і контролю виробничих ситуацій та оцінки можливих тенденцій розвитку всередині організації.

Управління за відхиленнями — особлива форма обліку відхилень, за якою увага керівництва зосереджується тільки на суттєвих відхиленнях від бюджету.

Фінансові бюджети — сукупність бюджетів, які містять інформацію про заплановані грошові потоки та фінансовий стан підприємства.

Функція витрат — математичний опис взаємозв'язку витрат та їх чинника.

Центр витрат — підрозділ, керівник якого контролює витрати, але не контролює доходи.

Центр відповідальності — сегмент діяльності, в межах якої встановлюють персональну відповідальність менеджера за показниками діяльності, які він має контролювати.

Центр інвестицій — господарська одиниця, керівник якої контролює не тільки витрати і доходи, а й інвестиції.

Центр прибутку — підрозділ або господарська одиниця, керівник якого контролює не тільки витрати, а й доходи.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Власова О. Є. Управлінський облік : навч. посіб. ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 402 с.
2. Власова О. Є. Конспект лекцій із навчальної дисципліни «Управлінський облік» (для студентів освітнього рівня «бакалавр» зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» / О. Є. Власова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. – 150 с.
3. Власова О. Є. Конспект лекцій із навчальної дисципліни «Бухгалтерський та управлінський облік» для студентів за спеціальністю 073 – Менеджмент / О. Є. Власова ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 114 с.
4. Апчерч А. Управленческий учет : принципы и практика : пер. с англ. / Апчерч А. – под ред. Я. В. Соколова, И. А. Смирновой. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 952 с.
5. Голов С. Ф. Управлінський облік : підручник / Голов С. Ф. – Київ : Лібра, 2003. – 704 с.
6. Друри К. Введение в управленческий и производственный учет : / Друри К., пер. с англ. под ред. Я.В. Соколова. – М. : Финансы и статистика, 1993. – 560 с.
7. Друри К. Учет затрат методом стандарт-кост : пер. с англ. / под ред. Н.Д. Эриашвили. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 1998. – 224 с.
8. Друри К. Управленческий и производственный учет : учебник / Друри К. пер. с англ. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 1071 с.
9. Скоун Т. Управленческий учет : пер. с англ. / Скоун Т. , под ред. Н. Д. Эриашвили. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 1997. – 170 с.
10. Дистанційний курс «Управлінський облік» [Електронний ресурс] : сайт. – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://cdo.kname.edu.ua/course/view.php?id=1362>, обмежений (дата звернення 05.01.2023). – Назва з екрана.

Виробничо-практичне видання

Методичні рекомендації
до організації самостійної роботи та проведення практичних занять
із навчальної дисципліни
«УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК»

*(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності
071 – Облік і оподаткування)*

Укладач **ВЛАСОВА** Олена Євгенівна

Відповідальний за випуск *С. С. Родченко*
За авторською редакцією
Комп'ютерне верстання *О. Є. Власова*

План 2021, поз. 323М

Підп. до друку 05.01.2023. Формат 60 × 84/16.
Електронне видання. Ум. друк арк. 4,5

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002
Електронна адреса: office@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017